

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Лінгвокогнітивна асиметрія образності англійськомовних текстів
філософського дискурсу в українськомовному перекладі»

Студентки групи МПа 02-21
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Горобець Юлії Олександрівни

Допущена до захисту
«___»_____ 2022 року

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

_____ доц. Мелько Х. Б.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
старший викладач Рахнянський В. В.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Korunets Department of English Philology and Translation

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Lingual and cognitive asymmetry of imagery of English-language texts of philosophical discourse in Ukrainian translation”

Group MPa 02-21
School of translation studies
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Yuliia O. Horobets

Research supervisor:
V. V. Rakhniatskyi
Candidate of Philological Sciences,
Senior Lecturer

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)
д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
“15” вересня 2021 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) 1 курсу 02-21 групи факультету перекладознавства КНЛУ
Горобець Юлії Олександрівни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи Лінгвокогнітивна асиметрія образності англійськомовних текстів філософського дискурсу в українськомовному перекладі

Науковий керівник кандидат філологічних наук, старший викладач Рахнянський В. В.
Дата видачі завдання “15” вересня 2021 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2021 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2021 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2021 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2022 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2022 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2022 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	05 жовтня 2022 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2022 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2022 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)
Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) 1 курсу групи 02-21 факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), , перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Горобець Юлії Олександрівни

(ПІБ студента)

за темою Лінгвокогнітивна асиметрія образності англійськомовних текстів філософського дискурсу в українськомовному перекладі

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)
(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ___ ” _____ 2022 р

**РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) 1 курсу групи 02-21 факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Горобець Юлії Олександрівни

(ПІБ студента)

за темою Лінгвокогнітивна асиметрія образності англійськомовних текстів філософського дискурсу в українськомовному перекладі

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

(ПІБ рецензента)

(підпис рецензента)

” ____ ” _____ 2022 р

ЗМІСТ

ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗНОСТІ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ	
1.1. Образність текстів як лінгвістичний феномен	4
1.2. Лінгвокогнітивна асиметрія філософського тексту при перекладі...	10
1.3. Особливості філософського дискурсу та специфіка його перекладу..	17
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2	
ЗАСОБИ ОБРАЗНОСТІ В ТЕКСТАХ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	
2.1. Метафора як засіб образності в текстах філософського дискурсу.....	22
2.2. Порівняння як засіб образності в текстах філософського дискурсу...	28
2.3. Образність слів текстів філософського дискурсу.....	33
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3	
ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ОБРАЗНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	
3.1. Лексичні трансформації при перекладі засобів образності в текстах філософського дискурсу.....	43
3.2. Граматичні трансформації при перекладі засобів образності в текстах філософського дискурсу.....	50
3.3. Лексико-граматичні трансформації при перекладі засобів образності в текстах філософського дискурсу.....	58
Висновки до розділу 3.....	62
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	76

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	77
ДОДАТКИ	
Додаток А. Засоби образності та їх відтворення в україномовному перекладі у текстах Х. Арендт.....	78
Додаток Б. Засоби образності та їх відтворення в україномовному перекладі у текстах К. Попера.....	95
Додаток В. Засоби образності та їх відтворення в україномовному перекладі у текстах О. Онелі.....	107
SUMMARY.....	112

ВСТУП

Актуальність та доцільність наукового дослідження зумовлені тим, що наразі швидко розвивається сфера перекладу текстів філософського дискурсу. Наявні наукові праці, що присвячених саме дослідженню та аналізу лінгвокогнітивної асиметрії образних засобів при перекладі текстів, але що стосується саме філософських текстів та аналізу образних засобів, то тут ситуація дещо інша, оскільки ця галузь наукових знань не так добре розвинута, що й зумовило наш вибір теми для кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства.

Об'єктом дослідження образність англійськомовних текстів філософського дискурсу в україномовному перекладі.

Предмет дослідження кваліфікаційної роботи є лінгвокогнітивна асиметрія образності при перекладі англійськомовних текстів філософського дискурсу в україномовному перекладі.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні особливостей та способів відтворення засобів образності англійськомовних текстів філософського дискурсу в україномовному перекладі.

Завдання:

- розглянути засади вивчення образності в мовознавстві та перекладознавстві;
- визначити засоби образності в текстах філософського дискурсу;
- дослідити, визначити та проаналізувати перекладацькі стратегії;
- проаналізувати відтворення засобів образності у перекладі текстів філософського дискурсу.

Методи дослідження: описовий аналіз (опис особливостей вживання лексичних одиниць), метод теоретичного аналізу (вивчення основних теоретичних понять, аналіз наукової літератури за темою дослідження), метод суцільної вибірки (відбір 100 текстових фрагментів на позначення образних засобів), а також методу перекладацького аналізу тексту.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у тому, що у

кваліфікаційній роботі магістра з перекладознавства зібрано та систематизовано інформацію з різних наукових джерел, що дає можливість розглянути, з'ясувати та виокремити основні засоби перекладу та передачі засобів образності в українськомовних перекладах філософського дискурсу.

Теоретичне значення даної роботи полягає у тому, що проведений комплексний аналіз засобів образності у текстах філософського дискурсу допоміг з'ясувати їх роль, класифікацію, особливості та способи перекладу. Отримані результати дослідження є певним внеском до загальної теорії перекладу, лексикології та мовознавства.

Практична значимість роботи: робота може бути використана студентами, викладачами та перекладачами, які зіштовхуються з проблемами перекладу засобів образності у філософському дискурсі, а також під час викладання спеціальних галузевих курсів, які стосуються окремих дискурсів та особливостей їхньої структури та способів перекладу.

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списків використаних джерел, додатку і резюме.

У ВСТУПІ пояснюється вибір даної теми, її актуальність, визначаються мета та завдання дослідження, встановлюється об'єкт, предмет, теоретична і практична цінність, описуються методи дослідження.

У РОЗДІЛІ I була опрацьована література, що стосується образності текстів, визначення цього поняття, значення у лінгвістичних науках; розглянуто явище лінгвокогнітивної асиметрії при перекладі; визначення і особливості філософського дискурсу та його переклад.

РОЗДІЛ II – це аналітична частина, яка поділена на два розділи та описує засоби образності у філософських текстах та образні слова, що утворюються внаслідок використання образів у англійськомовних філософських текстах .

РОЗДІЛ III складається з трьох підрозділів. Цей розділ несе у собі практичну цінність, оскільки саме тут ми провели аналіз можливих

трансформацій при перекладі образності англомовних текстів філософського дискурсу на українську мову.

Підсумком нашого дослідження є логічний ВИСНОВОК, який послідовно викладає теоретичні, аналітичні та практичні результати відповідно до загальної мети та конкретних завдань та підсумовує все вищезазначене, представляє основні етапи роботи та показує перспективи на майбутнє дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗНОСТІ У МОВОЗНАВСТВІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Образність текстів як лінгвістичний феномен

У сучасних дослідженнях частотність вживання термінів образ/образний/образність співмірна з їх багатозначністю. На перший погляд, здається, що дана категорія властива більше галузі літературознавства, проте це не зовсім так. Інтерес вчених до сутності образу та образності ґрунтується на результатах багатовікових досліджень цієї проблеми у філософському, культурологічному, лінгвістичному аспектах, а також розробок у галузі літературознавства та лінгвістики. В даний час багато наук, таких як лексикологія, літературознавство та лінгвостилістика зосереджені на вивченні мовної образності та образу як такого.

Багато авторів у своїх роботах зазначають, що образність досліджується не тільки у літературознавстві, а й у лінгвістиці. До таких можна віднести І.О. Свинцової [48], Г.М. Дядюра [21], М. Ф. Коцюбинська [29], О. О. Потебня [44], В.І. Карабан [26], С.М. Мезеніна [38], В. Еванс [66], В. Крофт [57], Д. Гераетс [67], Дж. Лакоф [76, 77, 78], Е. Свечер [55].

Термін образ має безліч різних значень і в кожному випадку він отримує масу семантичних відтінків і стає по-різному семантично навантаженим. У зв'язку з цим, залежно від характеру дослідження, поняття образності та образу доповнюються різними деталями, які їх конкретизують. У найширшому значенні під терміном "образ" розуміється відображення зовнішнього світу у свідомості людини. Так, у філософії образ визначається як «результат та ідеальна форма відображення предметів та явищ матеріального світу у свідомості людини» [15: 328]. В естетичному підході художній образ є «узагальнене художнє відображення дійсності, наділене у форму конкретного

індивідуального явища» [15: 328]. Культурологічний словник визначає художній образ як «специфічну для мистецтва форму відображення та вираження думок та почуттів художника» [15: 328]. У психології поняття «образ» сприймається як психічне відтворення: «пам'ять минулих відчуттів і сприйняття, до того ж необов'язково зорових» [17: 27].

З погляду літературознавства, образ – це «особлива форма естетичного освоєння світу, що відтворює його предметно-чуттєвий характер, його цілісність, життєвість, конкретність» [ССЛ: URL]. Таким чином, образ – творчо створена автором реальність. Образність в даному випадку нерідко розуміється як виразність, поетичність.

Саме слово образність є похідним від слова образ. І те, й інше слово тісно пов'язане один з одним, причому часто визначаються одне через інше.

Термінологічний словник фіксує таке визначення поняття: Образність – наявність у мовної одиниці слововживань або вже сформованого переносного значення з яскравим виражально-зображальним ефектом, побудованим на метафоричних, зрідка метонімічних та інших асоціаціях [ССЛ: URL].

Деякі дослідники визначають образність як полісемічне поняття, що включає в себе такі два основних значення: це, по-перше, основна риса художньої літератури, і навіть потенційна риса інших стилів, орієнтованих на створення художніх образів; по-друге, це стильова риса художньої мови, пов'язана із вживанням слів у переносному значенні (метафори), епітетів, порівнянь, гіпербол тощо. [29: 65]. Категорія образності з огляду на її значимість і різноманіття проявів постає як родова стосовно цілого ряду видових категорій, тобто вступає у гіпо-гіперонімічні відносини. Актуальним гіпонімом поняття «образність» є образність тексту.

Необхідно мати на увазі, що поняття образ та образність розглядаються в літературознавстві та в лінгвістиці по-різному, відповідно, мають різні визначення.

У лінгвістичному підході під образністю розуміється створення за допомогою мовних засобів чуттєвого сприйняття абстрактного поняття, заснованого на виникненні певного роду асоціацій (іноді дуже віддалених) [4: 75].

Отже, у лінгвістиці, слід звернути увагу на неоднозначне визначення понять «образність» та «образ». Велику роль цьому плані відіграє мовна складова образу, тобто засоби вираження образності. Необхідно опиратися на те, що образність – це так звана лінгвістична категорія, тобто образність є властивістю. Якщо звернути увагу на роботи провідних лінгвістів, можна говорити про два напрями, що сформувалися у вивченні образності як лінгвістичного феномену в структурі слова.

Перший напрямок, якого дотримується більшість науковців, трактує образність як коннотативний компонент слова. У визначенні згідно з термінологічним словником, конотація – додаткові семантичні, емоційні, оцінні, прагматичні чи стилістичні відтінки, що супроводжують поняттєво-предметний зміст і виникають унаслідок взаємодії основних значень слів і речень з фоновими знаннями мовців під впливом контексту та мовленнєвої ситуації, надають можливість мовній одиниці виконувати експресивну функцію, створюють особливий колорит мовлення і сприяють досягненню відповідної комунікативної настанови за умови їхнього правильного використання». Інакше кажучи, конотація – додатковий компонент значення, реалізований у тексті і надає лексичному значенню слова емоційне забарвлення.

Прийнято виділяти 4 складові компоненти конотації:

1. Емоційний (виражає емоцію чи почуття);
2. Оцінний (дає позитивну чи негативну оцінку);
3. Експресивний (підсилює значення);
4. Стилiстичний (притаманно для певного функціонального стилю).

Через компоненти конотації читач відкриває собі сенс і ставлення автора

до повідомлення.

Роботи Дж. Лакоффа, М. Джонсона [78] і М. Тернера [87] серед перших торкнулися проблеми образності у власне когнітивному аспекті. Метафора, що раніше визначається лише як фігура мови, тепер розглядалася як особливий механізм думкодіяльності. У мові, на думку вчених, має місце набір базових метафор, кожен з яких можна подати як логічну пару, наприклад: ПСИХІКА є КРИХКИЙ ПРЕДМЕТ (THE MIND IS A BRITTLE OBJECT). За цією схемою будується нескінченне число метафор: her ego is very fragile, you have to handle him with care since his wife's death, he broke under cross-examination, she is easily crushed, the experience shattered him, I" pieces, його mind snapped тощо.

Усі метафори вчені ділять на дві великі групи – конвенційні та образні (image-schemas), розуміючи під останніми всі авторські метафори, які активізують слоти конвенційних. Інший американський дослідник, Жіль Фоконьє [68: 10], розуміє метафори як із видів «когнітивних структур... що співвідносяться з різними областями реального і вигаданого світу». Головна відмінність від концепції Лакоффа-Джонсона в тому, що ці структури спонтанні, не притаманні мові в цілому, а народжуються з кожним новим текстом у результаті синтезу ментальних концептів (просторів). На думку Фоконьє і Тернера структура метафори відображена у вигляді кількох пов'язаних один з одним понятійних полів (ментальних просторів). Слова та ментальні концепти виглядають на ній як рівноправні одиниці; не забуватимемо, що нас цікавить насамперед багатоплановість структури. Очевидно, що теорії Лакоффа, Фоконьє і Тернера більш застосовні до одиничних метафор, ніж до образності цілого тексту. З традиційних позицій, процес аналізу такої образності, та ще й стосовно перекладу, виявляється дуже складним.

І. Н. Чоговадзе пропонує здійснювати аналіз в кілька етапів: а) осягнення тексту оригіналу (лінгвістичний та літературознавчий аналіз); б) інтерпретація тексту оригіналу (інтерпретаційний аналіз); в) осягнення тексту перекладу; г)

інтерпретація тексту перекладу; [51: 11].

З цього випливає, що етап осягнення тексту заснований на вичленуванні з тексту образних елементів різних рівнів - первинні образи, уявлення, художні образи та макрообраз тексту. З іншого боку, образним одиницям, які стосуються один одного ієрархічно, автор шукає чіткі відповідності на вербальному рівні: слова, речення, композиційних елементів, текстів. Ми, однак, вважаємо, що оскільки образність не має чітких мовних кордонів, навряд чи можна говорити про точні вербальні відповідності.

У когнітивній лінгвістиці прийнято розрізняти цілісний образ тексту і його мовні компоненти. За Дж. Міллером, цілісний візуальний образ («образ-в-пам'яті», *memory image*) ми створюємо в процесі розуміння з метою краще запам'ятати зміст прочитаного [80: 38]. Таке розуміння змушує Дж. Міллера не просто розмежувати образ і метафору, а й певною мірою протиставити їх один одному: у просторі концепту, який формується у тому числі за допомогою образу, метафора спочатку справляє враження «стороннього тіла»: читач розуміє, що, наприклад, словосполучення «виривати недоліки з коренем» не може бути зрозуміле буквально, якщо перед ним не фантастична казка, де недоліки зростають б на городі, як будяки. Це своєрідний сигнал, який у текстології пов'язаний із поняттям про сильні позиції в тексті [81: 83], а в пізніших лінгвістичних роботах, що враховують когнітивний підхід, названо надлінійним висуванням [82: 99].

Вищевказані визначення є важливими для формування лінгвокогнітивного тлумачення образу та образності. Так, суть одного з них полягає в тому, що образність як складова лінгвокогнітивного концепту пов'язана зі способом осмислення дійсності та має своїм результатом наочне чуттєве уявлення [49: 13]. Образність як властивість будь-якого твору актуалізується у площинах

- макроподібності,
- образності тексту та

- мікроподібності [52: 36].

Образність у філософському дискурсі не є образністю в повному розумінні, тим більше художньою образністю. Вона зводиться до використання окремих словесно-образних засобів, частіше – порівнянь, рідше – метафор; тут немає тієї системності образних засобів, яка властива художній мові [31: 35].

Засоби образної виразності, в тому числі порівняння та метафори, часто використовуються авторами текстів філософського дискурсу, щоб досягти цілей тексту. Автори філософських текстів використовують розгорнуті порівняння, діахронні аналогії, метафори.

Отже усі різноманітні трактування поняття образу та образності у лінгвістичних роботах можна звести до двох. Перше представлене у роботах, де образ є складовим елементом семантичної структури тієї чи іншої одиниці. Образ сприймається як найважливіша мовна сутність, у якій міститься основна інформація про зв'язок слова з ситуацією. У цьому підході продовжено традицію розуміння образу як «картинки»: під образністю розуміється здатність мовних одиниць створювати наочно-чуттєві уявлення про предмети та явища дійсності.

Друге трактування поняття «образ» представлено роботах, де основним об'єктом служить власне художній образ, й амплітуда визначеності цього поняття значно менша. Причому самі засоби образності, які пристосовані у практиці застосування мови задля забезпечення образотворчого режиму тексту, трактуються загалом із певною визначеністю. Самі ж поняття образу і образності як властивості художнього мовлення даються іноді дуже обережно.

У філософських текстах образність використовується задля пояснення та розкриття складних понять. У цьому велику роль відіграють образні засоби.

1.2 Лінгвокогнітивна асиметрія філософського тексту при перекладі

Як відомо, будь-які дві мови, яким доводиться зіштовхнутися, стають базою для розширення об'єктивних категорій міжмовного характеру, що виділяються при зіставленні елементів та цілих підсистем цих мов. Такою об'єктивною міжмовною категорією, що постає в результаті зіставлення англійської та української мов, вважається категорія асиметрії. Історичний розвиток мови породжує динамічну асиметрію – нерівномірність розвитку споріднених мов, мовних елементів або окремих аспектів мови. У порівняльному аспекті асиметрія проявляється у розбіжності між мовами на різних рівнях як зазначає В. Г. Гак [11: 7] Насамперед, асиметрія англійської та української мовних систем обумовлена дією потужних екстралінгвістичних чинників.

Переклад філософських текстів має власну специфіку в силу, по-перше, специфіки мови філософського тексту, по-друге, це пов'язано з закритістю філософської комунікації, яка потребує спеціальної підготовки для здійснення перекладу. Отже, можна говорити про комплекс проблем перекладу філософського тексту.

Переклад філософського тексту ускладнюється кількома причинами, серед них: початкова складність філософського тексту, високий рівень абстракції філософських понять і термінів, специфіка філософської рефлексії, що часто використовує складні для розуміння концепти та аргументативні схеми, а також те, що філософська думка безпосередньо пов'язана з просторовим: обставинами та місцем, де вона здійснювалася, і чим далі від цього місця, тим складніше осмислити її, і тимчасовим: епоха, продуктом якої є дана філософська думка, контекстами, з глибинними антропологічними, гносеологічними, аксіологічними, етичними, соціальними, політичними та світоглядними установками та принципами [35: 3].

Вважається, що механізм перекладу пов'язаний з розумінням вихідного

тексту перекладачем. При цьому в цій діяльності спочатку немає конкретних зразків розуміння, оскільки вона протікає індивідуально в кожному конкретному випадку. Нині у перекладознавстві ще не склалося чіткої теорії. Досить складно описати методику перекладу різних типів тексту з опорою на це твердження. Проте, головними в теорії перекладу є принципи виходу за межі мови та «розпредмечування», тобто, робити все те, що дозволяє побудувати ідеальну, а не лінгвістичну модель перекладу [35: 4]. У зв'язку з цим можна припустити, що перекладацька рефлексія включає, крім усього іншого, механізм типологічної ідентифікації тексту. Цей важливий факт стає орієнтиром розробки перекладацької стратегії та відповідних прийомів – тактик.

Для визначення параметрів адекватності перекладу філософського тексту насамперед необхідно виділити одиницю сенсу (ноему) філософського тексту. Особливого значення як для реалізації змістовності тексту, так і для утворення структури філософського у процесі текстотворення набуває поняття, виражене у філософському терміні. Репрезентативність терміну, взятого як сенсоутворювальний засіб, є надзвичайно важливою, оскільки саме він організує розуміння, рефлексивну діяльність і є опредмечений змістом, де представлені філософські міркування, що належать як автору оригіналу, так і дозволяють залучити контекст, пов'язаний з традицією філософствування. Філософський термін при цьому є "осьовою лінією", через яку проводиться рефлексія. Аналіз філософських термінів як сенсоутворювальних засобів представлено у багатьох роботах зі спеціального перекладу, наприклад, Д.Г. Лахуті, розмірковуючи про особливості перекладу "mind", стверджує: «Слово mind як найзагальніше поняття, протиставлене «тілу» (body), у конкретних контекстах може перекладатися як розум, дух, свідомість, розум, в той же час розум відповідає англійській reason; дух – англійська spirit; свідомість – consciousness; розум - wit, intellect, intelligence. З іншого боку, reason може перекладатися також і як розум, а reasoning взагалі інакше як міркування не

перекладається» [31: 36]. Говорячи про асиметрію при перекладі, залежно від контексту, при описі систем абсолютного ідеалізму термін *mind* відповідно до традиції української літератури слід перекладати як розум і дух, при описі емпіричних систем з їх першочерговим інтересом до пізнання на рівні відчуття та сприйняття *mind*, очевидно, слід перекладати як свідомість.

Переклад термінів філософського тексту як сенсоутворювальних засобів вимагає особливої уваги з боку перекладача, оскільки він (переклад) є умовою можливості інтерпретативної діяльності читача та можливості розглядати цю інтерпретацію як змістовність вихідного тексту, що відтворює. Отже, адекватний переклад є не гарантом, але можливістю максимально наблизитись до ситуації вивчення оригіналу у читача перекладу філософського тексту. За словами Н.Л. Галєєва модель перекладу повинна включати опис того інваріанта змістовності тексту оригіналу, який має бути неодмінно представлений у перекладі» [31: 34]. Принципи перекладу філософських текстів відтворюється в ситуації роботи конкретного перекладача з текстом. Як правило, вони є не експліцитною програмою, а скоріше сукупністю переваг, уривчасті відомості про яку читач дізнається з коротких коментарів.

Філософія — це дуже спеціалізований літературний жанр із (здебільшого) спеціалізованою читацькою аудиторією. Він завжди вважався одним із найвимогливіших видів перекладу, що вимагає спеціальних знань.

У світлі багатой історії практичної роботи з перекладу філософії може здатися дивним, що теоретики перекладу дуже часто роблять висновок, що філософія неперекладна. В історії розмислів перекладу філософії домінувало питання складності перекладу, і було широко визнано, що філософські тексти становлять особливий виклик для перекладача, який можна порівняти з перекладом священного письма чи поезії. Кант в англійському перекладі, скажімо, не є «те саме», що Кант у німецькому, однозначна еквівалентність неможлива, а нездатність досягти точної відповідності в перекладі філософських термінів часто призводила до пуристичних криків про

неперекладність. Нещодавно опублікований Барбарою Кассін “Dictionary of Untranslatables” [56] є (здебільшого) словником понять, і те, що коментатори зазвичай мають на увазі, коли вони називають філософію неперекладною, це її сувору концептуальну мову, оскільки саме це позначає специфіку філософії (і, з цим, переклад філософії) в першу чергу. Але технічні терміни часто матимуть узгоджені еквіваленти в цільовій мові (наприклад, Kantian Anschauung = «інтуїція»), навіть якщо така згода досягається не завжди і може в будь-якому випадку маскувати значну частину схожості. Філософія є широкою сферою, яка також охоплює багато інших видів мови: як каже Джонатан Рі, «мистецтво філософського письма багато в чому збігається з практикою оповідання» [84: 227], і ті тексти, які розміщують більший акцент на використанні експресивного потенціалу конкретної природної мови (наприклад, через часте використання метафор та інших риторичних тропів) часто створює труднощі перекладу, які є принаймні такими ж великими. Можливо, важливо визначити точне значення, скажімо, *sophrosune* (розсудливість, поміркованість) у класичному каноні, але, досліджуючи концепції, легко забути, що, як зазначав Леонардо Бруні ще в 15 столітті: Сам Аристотель і Платон були, я можу сказати, найбільшими майстрами літератури, і вони писали у найвитонченішому стилі, наповненому висловами та сентенціями старих поетів, ораторів та істориків, і часто використовували тропи та фігури мови, які набули ідіоматичних значень, які значно відрізняються від їхнього буквального значення. [83: 58]. Як і у випадку з перекладом поезії, чим більша складність, тим більше можливостей для авантюризму та експериментів. На початку народних традицій, як ми бачили (Лукрецій і Цицерон, Чосер, Вольф і Кант), перекладачі, знаходячись в становищі максимального зовнішнього впливу, відповідали неймовірною творчістю та винахідливістю, вводячи іноземну лексику у великих кількостях, або створюючи концептуальні неологізми та кальки. Цей процес не зупинився на першій хвилі перекладів: у 1855 році 19-річний Джон Мейклейджон пише в «Передмові перекладача» до свого нового

перекладу англійською «Першої критики Канта»: було виявлено необхідне створити одну чи дві нові статті про філософські терміни, щоб представити ті, які використовував Кант. Звичайно, було майже неможливо перекласти *Kritik* за допомогою філософського словника, який зараз використовується в Англії [73]. Щось подібне відбувається у 20-му столітті з «Деррідою» Співака (1976) – це не лише на початку народної традиції, коли філософ може вибрати неологізм і поставити питання про творчість перекладача (тлумача). Дерріда ввів французький термін *déconstruction* як кальку німецьких термінів Гайдеггера *Abbau* і *Destruktion*, а власні твори Гайдеггера виразно неологічні – не тому, що він є початком загальнонародної традиції філософствування, а тому, що він навмисне відвертається від традиції та знову починає з відношення (німецької) мови до мислення Буття. Покоління перекладачів Гайдеггера більш-менш успішно вирішували виклик його мови, але переклад Гайдеггера досяг кризи з публікацією першого англійського перекладу *Beiträge* на рубежі тисячоліть. Дуже суперечливий переклад Парвіса Емада та Кеннета Мали *Beiträge zur Philosophie (Vom Ereignis)* як внесок у філософію: від володіння [70] підняв хайдеггерівську неологізацію до нової крайності. Вони підійшли до тексту з гіперболічною пошаною, з наміром (у справжньому гайдеггерівському стилі) виявити/підробити етимологічний резонанс, навіть (насправді, загалом) за рахунок відчуття стандарту цільової мови. Раніше в 20-му столітті, слідом за Карнапом, англomовна аналітична філософія поставила на стовп Гайдеггера «нічого, нічого» як втілення порожньої метафізики (навіть якщо ця точна фраза ніколи не була опублікована як переклад «*Das Nichts selbst nichtet*»), але це знову було щось інше: Час-простір є відомим анклавуюванням поворотних траєкторій [*Kehrungsbahnen*] володіння, поворот між приналежністю та покликом, між покинутістю буттям і манінням (тремтіння резонансу самого буття!) [70]. Саймон Блекберн не був вражений містичним/містифікаційним тоном цього перекладу, і він опублікував осудливу рецензію, але навіть його колеги-гайдегеріанці вважали, що Емад і Мали зайшли занадто далеко. Річард

Полт (видатний перекладач Гайдеггера) коментує: перекладачі занадто часто вдаються до неологізмів. Я вважаю за краще використовувати усталені англійські слова, дозволяючи їх конотаціям адаптуватися до нового контексту. Сам Гайдеггер зазвичай використовує звичайні слова (такі як Ereignis і Wesen), так що, хоча ці слова набувають нового значення в його експериментах, вони зберігають зв'язок зі старим. Мова відкриває нові горизонти, творчо спираючись на власну спадщину, а не пориваючи з нею. Зрештою суперечка призвела до публікації – тим самим видавцем (Indiana University Press) – нового, більш консервативного перекладу Річарда Ройцевіча та Данієли Валлега-Ной як «офіційного» перекладу Heidegger Gesamtausgabe у англійська [71]. Як і в цьому випадку, повторні переклади часто були більш сухими, більш сумлінними, і мали тенденцію помилятися у контексті буквральності – хоча це не означає, що, як і у випадку з версією Біблії короля Якова, немає також читачів, які віддають перевагу попередньому перекладу з літературних чи інших причин (наприклад, переклади Першої критики Канта Мейкледжомом або Кемпом Смітом порівняно з останніми версіями Плугара чи Гаєра та Вуда).

Отже, у цьому підрозділі було обґрунтовано необхідність теоретичного дослідження стратегії та принципів перекладу філософського тексту. Під адекватним перекладом розуміється переклад, заснований на рефлексивній думко творчості перекладача, який відтворює в тексті перекладу змісто утворюючі зв'язки тексту оригіналу за допомогою сенсоутворювальних засобів. Переклад філософського тексту містить у собі багато термінів, образів. Поняття, виражене в терміні, організує розуміння, стимулює рефлексивну діяльність і є опрдемеченим змістом, де у згорнутому вигляді дано філософські висновки автора оригінального тексту, які з необхідністю мають бути піддані аналізу та рефлексії в процесі перекладу. Термін або позначає, або позначає та виражає поняття. Будь-який термін зумовлений характером дискурсу, в якому він знаходиться, і філософський термін, який розуміється як «згорнута» філософська рефлексія, є найважливішим засобом і ключем до

передачі інваріанту змістовності філософського тексту.

1.3 Особливості філософського дискурсу та специфіка його перекладу

Поняття дискурсу в сучасній науці є досить поширене і трактується по-різному. Внаслідок чого дослідники, М. Йоргенсен [72], Д. Шифрин [85], Т. Дейк [58], говорять про його розмитість, багатозначність, міждисциплінарність, складність його визначення та інших аспектах.

Розмаїття значень, що приписується даному поняттю представляється науковим фактом, що свідчить про багатосторонність та складність того фрагмента комунікативної, соціальної та культурної дійсності, на опис якого спрямований даний термін. Разом з тим, поняття дискурсу має виняткову значущість при проведенні низки наукових досліджень, пов'язаних з різними сферами комунікації та культури, оскільки має великий евристичний потенціал і забезпечує на сучасному етапі свого розвитку парадигматичну та методологічну базу для розгляду широкого кола наукових питань.

Нині поняття дискурсу істотно відрізняється від заявленого Е. Бенвеністом, який надав слову «дискурс» термінологічне значення, позначивши їм «мову, що належить мовцеві» [49: 74]. Мова з підкресленим авторством, на відміну від «об'єктивного оповідання», має низку істотних властивостей, що впливають на її зміст і – ширше – порядок смислів, і Е. Бенвеніст вводить дані властивості у процес наукового розгляду, розуміючи під дискурсом експлікацію позиції того, хто говорить текст. Істотним у цьому відношенні є усвідомлення важливості міжсуб'єктної мовної взаємодії: “Benveniste's use of discourse emphasises the lexical reference to the intersubjective use of language” [79: 82] («Бенвеніст у понятті дискурсу робить акцент на використання мови» (власний переклад).

Пізніше, у роботах Т. ван Дейка, було здійснено перехід до ще ширшого розуміння дискурсу як комплексної комунікативної події. Важливою обставиною в цьому контексті є висновок про те, що вживання поняття дискурс завжди стосується якихось конкретних об'єктів у конкретній обстановці та в

конкретному контексті. На користь такого розуміння дискурсу говорить і та концепція, згідно з якою під ним мають на увазі загальну ідею про те, що мова структурована відповідно до патернів, які зумовлюють висловлювання людей у різних сферах соціального життя [61: 178]. Таке розуміння дискурсу передбачає можливість існування різних дискурсів: медичний дискурс чи політичний дискурс, зокрема і філософський дискурс.

Дискурс у даному контексті – поняття, що організує комунікативні процеси в тій чи іншій галузі культури та знання, а також матеріальні та ситуативні фактори, що мають певне значення щодо розвитку комунікативних процесів. Дискурс здатний проводити існування тексту, актуалізувати ті чи інші його сторони. Саме ця його особливість дозволяє говорити про особливості філософського дискурсу. За словами Н.М. Азарової, філософський дискурс – це дискурс, який перебуває у постійних пошуках своїх закономірностей та підстав. Філософський текст регулярно продукує розгорнуту рефлексію над власними кодами. Будь-який дискурс може бути вбудований у філософський текст, як і в художній. Філософський текст – це «авторський текст», тобто текст із підкресленим авторством. Він характеризується особливим режимом міжмовної взаємодії. Для філософського тексту характерна установка на цілісність, якою визначається, зокрема, режим цитування, що докорінно відрізняється від прийнятого в науковому тексті» [2: 25].

Філософський текст розуміється як тип тексту, що існує поряд з текстами інших типів і має власні специфічні ознаки, що конституюються на різних рівнях функціонування мови. Для дослідження проблем, пов'язаних із побудовою концепції філософського тексту у ситуації міжкультурної комунікації, використовуються висновки комунікативної парадигми лінгвістичного дослідження, теорії дискурсу, теорії тексту, теорії комунікації та ставляться питання про сутність та місце філософського тексту серед інших текстів і про те, які чинники впливають на формування філософського тексту як типу тексту. Ключове місце займає аналіз теоретичних основ лінгвістичного

дослідження філософського тексту внаслідок складного характеру проблеми та матеріалу дослідження.

Філософський текст, функціонуючи в комунікації, являє, серед іншого, ту частину своєї змістовності, яка дозволяє визнати його художнім, науковим, езотеричним, релігійним, діловим і т.д. Більшість текстів належить відразу кільком типам тексту в силу специфіки комунікативних процесів і текстів як їх частини. Між іншим, не всякий текст може бути названий філософським чи, наприклад, художнім.

Філософські тексти завжди були пов'язані з використанням матеріалу інших галузей знання, чи то теологія, природничі чи гуманітарні науки, література, поезія, езотерика та містика тощо. У контексті цього дослідження, таким чином, філософський текст позиціонується як тип тексту, однією з ключових рис якого є його трансцендентність по відношенню до інших текстів, а також трансцендентність по відношенню до інших філософських текстів. Філософські тексти протягом історії філософії конвергували з різними типами текстів, найчастіше – науковими, релігійними, художніми. Саме вони становлять найближчу периферію філософських текстів, причому їхнє місце варіюється залежно від того, який історичний період стає предметом розгляду, а також те, які саме тексти аналізуються.

Філософський текст є тип тексту, що має власну специфіку. Серед типологічних рис, що організують філософський текст, – сугестивність, тавтологічність, антиномічність, особливий тип зв'язності тексту, кореневий повтор, авторефлексивність, автореферентивність, граничність, антиавтоматизм сприйняття філософського тексту, особливості я-тексту, філософська термінологія та трансцендентність.

Оскільки статус самої філософії (через її специфічну проблематику та методологію) залишається проблематичним, таким є також і статус філософського тексту – він задається актуальними потребами філософської спільноти та ширших галузей комунікації. Філософські тексти історично

мінливі і конвергують із текстами різних типів – науковими, художніми, релігійними, що становлять найближчу периферію стосовно них.

Отже, введення поняття філософського дискурсу у взаємозв'язку з філософським текстом обумовлено актуальними лінгвістичними дослідженнями, що формують понятійний апарат, необхідний опису тексту та умов його існування у сучасній дійсності.

У філософському тексті рефлексія спрямована на себе, на переосмислення власних формальних і змістовних характеристик і прийомів. З іншого боку, філософський текст завжди еклектичний у тому сенсі, що використовує матеріал безлічі областей знання та текстів, утворюючи при цьому певну цілісність.

У цьому дослідженні використовуються висновки, де дискурс розуміється як особлива форма актуалізації тексту, що включає ряд екстралінгвістичних, прагматичних, соціокультурних та інших факторів, що розгортається в часі, історії і ситуації. Текст є ядром та матеріальним субстратом дискурсу, який є не що інше, як подія актуалізації його змістовності в комунікації.

Висновки до розділу 1

1. Отже усі різноманітні трактування поняття образу та образності у лінгвістичних роботах можна звести до двох. Перше представлене у роботах, де образ є складовим елементом семантичної структури тієї чи іншої одиниці, він розуміється конкретно. Образ сприймається як найважливіша мовна сутність, у якій міститься основна інформація про зв'язок слова з ситуацією. У цьому підході продовжено традицію розуміння образу як «картинки»: під образністю розуміється здатність мовних одиниць створювати наочно-чуттєві уявлення про предмети та явища дійсності.

2. Друге трактування поняття «образ» представлено роботах, де основним об'єктом служить власне художній образ, й амплітуда визначеності цього поняття значно менша. Причому самі засоби образності, які пристосовані у

практиці застосування мови задля забезпечення образотворчого режиму тексту, трактуються загалом із певною визначеністю.

3. Відмінності в структурі двох мов створюють великі труднощі для перекладу. Ці труднощі варіюються в широкому діапазоні: від окремих неперекладних елементів до тексту в цілому. Метафоричні вислови необхідно перекладати, зберігаючи емоційне забарвлення вихідного тексту в цільовому тексті. Рішення полягає в тому, щоб мати можливість правильно виконувати різні трансформації перекладу для досягнення адекватності змісту.

4. Засоби образної виразності, в тому числі порівняння та метафори, часто використовуються авторами текстів філософського дискурсу, щоб досягти цілей тексту. Автори філософських текстів використовують розгорнуті порівняння, діахронні аналогії, метафори.

5. У філософських текстах образність використовується задля пояснення та розкриття складних понять. У цьому велику роль відіграють образні засоби.

РОЗДІЛ 2

ЗАСОБИ ОБРАЗНОСТІ В ТЕКСТАХ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

2.1. Метафора як засіб образності в текстах філософського дискурсу

Образність — одна зі сторін тексту. Образність тексту створюється за допомогою взаємодії мовних одиниць різних рівнів (звукових, лексичних, морфологічних, синтаксичних), реалізованих у тексті. Мова має свій набір образних засобів, тобто засобів, за допомогою яких мовець може передати образне уявлення, відтворити «шматочок дійсності», виразити ставлення до описуваного. Наша мова багата метафорами, експресивною лексикою, вона має досить великий набір суфіксів, які служать для вираження емоцій, характеристик, оцінок. Образні засоби мови активно використовуються в розмовній мові, в публіцистиці, частково в науковій мові та філософському дискурсі.

Філософи, коли пишуть свої тексти, намагаються мінімізувати або взагалі не використовувати образні засоби, з метою досягнення максимально об'єктивного викладення ідеї, але їм не завжди це вдається. Наприклад, філософ Людвіг Вітгенштайн у своєму ранньому творі «Логіко-філософський трактат» мав на меті не використовувати жодних буденних образів для пояснення предмету своєї роботи. Такий есперимент провалився, так як на самому прикінці твору, автор використав образ сходинок, для пояснення теорії викладеної в роботі. Він все-таки не зумів відмовитися від будених образів у своїх творах, як і більшість, якщо й не всі філософи.

Засобами творення цієї образності у текстах філософського дискурсу виступають тропи та стилістичні фігури.

Найпоширеним тропом, що використовують автори у своїх працях є метафора. Приклади використання метафори як засобу творення образності, та її аналіз наведені нижче.

(3) *Action would be an unnecessary luxury, a capricious interference with general laws of behavior, if men were endlessly reproducible repetitions of the same model, whose nature or essence was the same for all and as predictable as the nature or essence of any other thing. Plurality is the condition of human action because we are all the same, that is, human, in such a way that nobody is ever the same as anyone else who ever lived, lives, or will live.* (THC, URL)

У даному прикладі автор застосовує авторських метафору *Action would be an unnecessary luxury*. Також у цьому реченні є порівняння *men were endlessly reproducible repetitions of the same model*. Воно є набагато складніша у розумінні ніж метафора у цьому ж реченні, так як вона є прихована, її потрібно «читати між рядками». Автор порівнює людину, що з неконвеєрним товаром, який продукується на заводі, як наприклад, автомобілі. Товари, які виходять з конвеєра є тієї ж самої моделі, які містять однакові характеристики. А людина такою не є, у ній є принцип множинності *Plurality*, який дозволяє кожному мати унікальні характеристики.

(10) *MAN : A S O C I A L O R A P O L I T I C A L A N I M A L* (THC, URL)

У даному прикладі ми бачимо ідеальний приклад базової метафори за теорією Лакоффа та Джонсона. За такою схемою, як вже було зазначено вище, будується нескінчена кулькість метафор. У даному випадку варто сказати, що дана метафора є дуже поширеною. Вона спочатку була індивідуально-авторською, а саме належала Арістотелю. Людина - політична тварина - Аристотель має на увазі, що людина живе зазвичай у «полісі». Людина стає людиною саме коли живе в суспільстві серед інших, керуючись при цьому законами та традиціями. Людина може розвивати свій потенціал і реалізовувати своє природне призначення в соціумі. Саме це і складає «добре життя», воно не означає «легке життя», але, розвиваючи свої чесноти в соціумі, людина може досягти щастя. Така влучна індивідуально-авторська метафора закріпилася в мові настільки, що люди, використовуючи її, можуть не завжди знати, кому вона належить.

(11) *The vita activa, human life in so far as it is actively engaged in doing something, is always rooted in a world of men and of manmade things which it never leaves or altogether transcends.* (THC, URL)

Для створення образності автор створив метафору, використовуючи слово rooted – вкорінюється. Вкорінюється у нас те, що має корінь, наприклад дерево. Також слово це досить часто вже вживається у переносному значенні, і по суті, таку метфору вже можна віднести до стертих, тому що root означає також «Міцно встановлювати, запроваджувати».

(14) *There seems to be no bridge from the most radical subjectivity, in which I am no longer "recognizable," to the outer world of life.* (THC, URL)

Образ моста, поняття якого наступним чином пояснює тлумачний словник «споруда для переїзду або переходу через річку», а також у перенесеному значенні «те, що є проміжним між чим-небудь, що з'єднує щось.» використовується у даному прикладі. Тут образ мосту використовує автор, щоб показати, що нема звязку між, пояснювальними речами, звязку як наприклад робить міст між двома берегами річки.

(16) *Since our feeling for reality depends utterly upon appearance and therefore upon the existence of a public realm into which things can appear out of the darkness of sheltered existence, even the twilight which illuminates our private and intimate lives is ultimately derived from the much harsher light of the public realm.* (THC, URL)

В даному прикладі наявна висока концентрація образних метафор. Метафори, використані в цьому реченні, потрібно сприймати вцілому. Тут просліджується антонімічний образ світли та темряви, використані природні явища для характеристики а public realm. Метафори twilight which illuminates our private and intimate lives and things can appear out of the darkness of sheltered existence – індивідуально-авторські. Також слову existence додадо додаткової емоційної забарвленості за рахунок епітета sheltered.

(23) *They are all imprisoned in the subjectivity of their own singular*

experience, which does not cease to be singular if the same experience is multiplied innumerable times. (THC, URL)

У даному випадку засобом образності виступає загальномовна метафора, а саме They are all imprisoned in the subjectivity of their own singular experience.

(28) Poverty forces the free man to act like a slave. (THC, URL)

Порівняння використане у цьому реченні. Предметом порівняння виступає the free man; образ порівняння - a slave; ознака зіставлення – предикативна to act, та атрибутивна poverty. Також можна помітити, що в цьому реченні поняття poverty персоніфікується через дієслово forces. Тут можна зазначити, що вираз Poverty forces можна віднести до загальномовленнєвої (стертої) метафори.

(32) The second outstanding non-privative characteristic of privacy is that the four walls of one's private property offer the only reliable hiding place from the common public world, not only from everything that goes on in it but also from its very publicity, from being seen and being heard. (THC, URL)

Метафора виступила засобом творення образності у даному реченні. Рису privacy намагаються зобразити через four walls of one's private property, тобто немов чотири стіни будівлі створюють reliable hiding place. Дану метафору належить до авторських.

(34) It could acquire a certain importance through the modern division of labor, where tasks formerly assigned to the young and inexperienced were frozen into lifelong occupations. (THC, URL)

У даному реченні була використано мовна метафора, а саме the young and inexperienced were frozen into lifelong occupations. Ідиома freeze into використовується у своєму прямому значенні – за допомогою холоду змінити стан об'єкта, а саме «воду в лід». Тут ідіома використовується не в буквальному значенні, тому й відносимо цю фразу, створену автором, до загальномовної метафори.

(35) There is still a third category where the toil and effort itself (the operae as distinguished from the opus, the mere activity as distinguished from the work) is paid,

and in these cases "the very wage is a pledge of slavery. (THC, URL)

У цьому прикладі використана авторська метафора wage is a pledge of slavery як засіб образності.

(30) *Proudhon's dictum that property is theft has a solid basis of truth in the origins of modern capitalism; it is all the more significant that even Proudhon hesitated to accept the doubtful remedy of general expropriation, because he knew quite well that the abolition of private property, while it might cure the evil of poverty, was only too likely to invite the greater evil of tyranny.* (THC, URL)

У реченні використана авторська метафора property is theft. Також автор використовує медичні образи в даному реченні для пояснення понять, наприклад general expropriation є the doubtful remedy, тобто сумнівний засіб лікування від хворобою, де хворобою виступає property. Далі автор продовжує, що цей «лікарський засіб» має cure the evil of poverty, зцілити власність від зла, так само як, наприклад, валеріана зцілює нерви.

У реченнях нижче автор як засіб образності використовує індивідуально-авторську метафору не тільки на рівні речення, але й тексту.

(43) The first type of virtues, fitness for a specific task, will lead to a differentiation, in accordance with the specific task of the cog. (TS, URL); (44) Certain cogs will be virtuous, i.e. fit, only if they are ('by their nature') large; others if they are strong; and others if they are smooth. But the virtue of keeping to one's place will be common to all of them; and it will at the same time be a virtue of the whole: that of being properly fitted together—of being in harmony. (TS, URL)

Образ the cogs in the great clockwork був використаний, пронизуючи весь текст, що пояснити поняття та функціонал virtues. Дана метафора є індивідуально-авторська.

(46) *This sweep, this radicalism of the Platonic approach (and of the Marxian as well) is, I believe, connected with its aestheticism, i.e. with the desire to build a world which is not only a little better and more rational than ours, but which is free from all its ugliness : not a crazy quilt, an old garment badly patched, but an entirely*

new coat, a really beautiful new world. (TS, URL)

У даному прикладі засобом образності виступила метафора. У реченні є присутня як і мовна метафора, а same to build a world, а також авторська метафора: a world - not a crazy quilt, an old garment badly patched, but an entirely new coat, a really beautiful new world.

(52) He started by restoring most of the features of the picture which had been eradicated with so much human. (TS, URL)

У даному прикладі використовується авторська метафора як засіб творення образності.

(55) One of them is that the painter and those who co-operate with him as well as the institutions which make their life possible, are all part of the social system, i.e. of the picture to be wiped out. (TS, URL)

Метафора є засобом творення образності у даному прикладі. Метафора є авторською.

(74) He was forced to combat free thought, and the pursuit of truth. (TS, URL)

У даному випадку була використана загальнономовна метафора як засіб образності, а також слова combat та pursuit створюють образ війни.

(94) This picture of research with 'impact' is not particularly helpful, even for the natural sciences. (IT, URL)

У даному прикладі використана загальнономовна (стерта метафора) метафора *This picture of research.*

(96) Research in the humanities has public value because it forms and transforms individuals and societies: it shapes and reshapes what people believe and do, and what they value. (IT, URL)

У прикладі вище використана загальнономовна метафора як засіб образності *it shapes and reshapes what people believe and do.*

2.2. Порівняння як засіб образності в текстах філософського дискурсу

Наступний троп, який також дуже поширений як засіб творення образності в філовських текстах, є порівняння. Приклади використання порівняння як засобу творення образності, та її аналіз наведені нижче.

(6) *It is highly unlikely that we, who can know, determine, and define the natural essences of all things surrounding us, which we are not, should ever be able to do the same for ourselves—this would be like jumping over our own shadows.* (THC, URL)

В даному прикладі засобом створення образності слугувало порівняння. Автор за допомогою порівняння з образом тіні, намагається пояснити доцільність пізнавати, визначати і описувати не тільки сутність речей, але й сутність людини.

(7) *Modern natural science owes its great triumphs to having looked upon and treated earth-bound nature from a truly universal viewpoint, that is, from an Archimedean standpoint taken, wilfully and explicitly, outside the earth.* (THC, URL)

У даному прикладі засобом образності виступає гібербола а саме у виразі *great triumphs*. Саме слово *тріумф* вже означає «блискучий успіх», автор намагається підсилити емоційний ефект, додаючи слово *great*, по суті збільшуючи досягнення, кажучи «величезний блискучий успіх». Також, у реченні є використання діяхронново порівняння, а саме універсального погляду, тобто з Архімедової точки. Підхід як правильний до досліджуваного явища має бути апрорно відсторонений від об'єкта дослідження у наш час, прям такий який застосовував Архімед близько 200 років до н.е.. Поняття «Архімедова точка» вже стало мовним, і є зафіксованим у словниках, але образності воно додає саме через те, що складне явище автор хоче пояснити більш простим і наочним поняттям, яке легше маторіалізувати у своїй уяві.

(9) *It is as old as (but not older than) our tradition of political thought.* (THC, URL)

Приклад використання порівняння як засіб творення образності.

(21) *To live together in the world means essentially that a world of things is between those who have it in common, as a table is located between those who sit around it; the world, like every in-between, relates and separates men at the same time.* (THC, URL)

В даному прикладі використано порівняння для пояснення явища, а саме To live together in the world means essentially that a world of things is between those who have it in common, as a table is located between those who sit around it. Предметом порівняння виступає a world of things; образ порівняння - a table; ознака зіставлення –функціональні риси стола sit around it.

(22) *What makes mass society so difficult to bear is not the number of people involved, or at least not primarily, but the fact that the world between them has lost its power to gather them together, to relate and to separate them. The weirdness of this situation resembles a spiritualistic seance where a number of people gathered around a table might suddenly, through some magic trick, see the table vanish from their midst, so that two persons sitting opposite each other were no longer separated but also would be entirely unrelated to each other by anything tangible.* (THC, URL)

Образність специфіки масового суспільства у даному випадку створюється через порівняння з a spiritualistic seance. Також у даному реченні використана метонімія як засіб образності, а саме the world between them has lost its power to gather them together, to relate and to separate them.

(27) *Privacy was like the other, the dark and hidden side of the public realm, and while to be political meant to attain the highest possibility of human existence, to have no private place of one's own (like a slave) meant to be no longer human.* (THC, URL)

У даному прикладі образність була утворена за допомогою порівняння, а саме життя людини у якої є відсутність приватного життя, порівнюють з рабом like a slave. Також у даному реченні використанні яскраві епітети the dark та hidden для надання більшої емоційності та виразності поняттю the public realm.

(29) *If the property-owner chose to enlarge his property instead of using it up in leading a political life, it was as though he willingly sacrificed his freedom and became voluntarily what the slave was against his own will, a servant of necessity.* (THC, URL) У даному реченні property-owner порівнюється з the slave, ознакою порівняння freedom. Також можна помітити, що в даному реченні використана алегорія, а саме the slave - a servant of necessity.

(47) *These views can be corroborated, I believe, by comparing social and, for instance, mechanical engineering. The Utopian engineer will of course claim that the mechanical engineer plans even very complicated machinery as a whole, and that his blueprints may cover, and plan beforehand, not only a certain kind of machinery, but even the whole factory which produces this machinery. My reply would be that he can do all this because he has sufficient experience, i.e. because he has made all kinds of mistakes already. This experience he has gained by applying a piecemeal method. His new machinery is the result of a great many small improvements. He has had a model first, and only after a great number of piecemeal adjustments to its various parts did he proceed to a stage where he could draw up his final plans for the production. Similarly, his plan for the production of his machine incorporates a great number of experiences, namely, of piecemeal improvements made in older factories. The wholesale or large-scale method works only where the piecemeal method has first furnished us with a great number of detailed experiences, and even then only within the realm of these experiences. No manufacturer will proceed to the production of a new engine on the basis of a blueprint alone, even if it were drawn up by the greatest expert, without first making a model and 'developing' it by little adjustments as far as possible.* (TS, URL)

Автор використовує порівняння by comparing social and mechanical engineering. Він таким чином намагається пояснити абстрактні поняття більш конкретним порівнянням цього ж явища.

(48) *Plato, speaking about "the philosopher who has communion with the divine", mentions first that he will be overwhelmed by the urge . . . to realize his*

heavenly vision in individuals as well as in the city ', a city which ' will never know happiness unless its draughtsmen are artists who have the divine as their model '. Asked about the details of their draughtsmanship, Plato's ' Socrates ' gives the following striking reply : c They will take as their canvas a city and the characters of men, and they will, first of all, make their canvas clean by no means an easy matter. But this is just the point, you know, where they will differ from all others. They will not start work on a city nor on an individual (nor will they draw up laws) unless they are given a clean canvas, or have cleaned it themselves.' (TS, URL)

У даному реченні автор використовує порівняння для створення образності у тексті. Предметом порівняння виступає a city and the characters of men; образ порівняння - canvas; ознака зіставлення – clean. Автор використовує терміни пов'язані з малюванням для того, щоб порівняти процес платоновського створення міста з процесом малювання. Полотно на якому ти малюєш має бути чисте, так само як і полотно на якому ти «малюєш» ідеальне місто і його громадян, має бути чистим.

(50) The view that society should be beautiful like a work of art leads only too easily to violent measures. (TS, URL)

Порівняння виступає засобом образності у цьому реченні. Предметом порівняння є society, об'єктом порівняння виступає a work of art, ознакою порівняння є атрибутивна характеристика beautiful.

(54) A picture painted on a canvas which has to be wiped clean before one can paint a new one this is what people have in mind nowadays when they speak of our social ' system '. (TS, URL)

Порівняння використовує філософ для створення образності our social ' system '. Предметом порівняння є our social ' system ', об'єктом порівняння виступає A picture painted on a canvas, ознакою порівняння є предикативна характеристика to be wiped clean before one can paint a new one.

(50) The political artist clamours, like Archimedes, for a place outside the social world on which he can take his stand, in order to lever it off its hinges.

Тут використане порівняння *The political artist clamours, like Archimedes.*

2.3. Образність слів текстів філософського дискурсу

Одна з основних властивостей мови — її образність — сприймається насамперед через образне слово. З лінгвістичної точки зору, образним можна назвати будь-яке слово, що зберігає у мові внутрішню похідність, вмотивованість.

Мова має широкі лексичні можливості для вираження образних уявлень. Образність - це властивість мови, пов'язана зі здатністю лексичних одиниць передавати образні уявлення, символічність та поетичність мови. Зазначимо, що тривале вживання лексичних одиниць у мові робить їх звичними для мовців. Вмотивованість, образність заправується та зникає. У мові активно функціонують слова, позбавлені мотивованості, образності, зі зниклою внутрішньою формою (слово, стіл, співати, яскравий тощо). Забуття внутрішньої форми називають ще прозаїчністю мови.

Отже, мова має тенденції до прояву образності та необразності, символічності та несимволічності, поетичності та прозаїчності. Автор, який прагне передати образні уявлення, з одного боку, використовує образні (символічні, поетичні) властивості мовних одиниць, а з іншого боку, намагається оживити стерту образність або створити образність індивідуальну, невластиву мові. У зв'язку з цим можна говорити про типи образних слів, що виділяються на рівні мови. Образність цих слів має індивідуально-стилістичний характер.

1. Оказіоналізми (стилістичні неологізми). Даний тип образних слів має набір ознак, які відрізняють їх від слів «канонічних», мовних: 1) оказіоналізми належать тільки певному мовцеві; 2) вони творні (невідтворювані); 3) мають словотвірне виробництво; 4) нормативні; 5) мають функціональну одноразовість; 6) експресивні; 7) мають номінативну факультативність; 8) зберігають індивідуально-авторську приналежність. Оказіоналізм - це слово, вжите в тексті: його звукова оболонка невідома нормованій літературній мові.

Наведемо приклади авторських okazіоналізмів: не-Попелюшка, саловіншування, постперестрілка, суперсамець, лже-чорнобильський круїз, кіношокувати, пан-сам-склепав, бронелосини, тамбакс, дзюдоярка, авалівець, беркутівець, приватбанківець, велосипедизація, мешковщина, лукашенківщина.

Аналіз okazіональних слів слід проводити з дотримання двох методологічних правил: а) обов'язково зіставлення з нормованою, загальноприйнятою мовною паралеллю; таке зіставлення дасть можливість виявити характер зовнішньої новизни okazіоналізму та визначити його тип (фонетичний, морфологічний, словотвірний: префіксальний, суфіксальний, префіксально суфіксальний); б) обов'язкова опора на контекст (у вузькому та широкому його розумінні): словосполучення - речення - текст-цикл творів - творчість в цілому.

2. До другого типу чисто мовних образних лексичних одиниць можна віднести слова з переносним, які невідомі мові, не закріплені в його системі і, отже, не визначені нормативними тлумачними словниками. У разі образної новизни має лише смислова сторона слова. Наприклад: лапи дуба; Між будинків виблискувало море, сліпучи гарячою синькою ока; Я книгу часу читав; Як холодно брязкає листя. Конкретний аналіз, застосовуючи нормативні словники, часто показує неможливість абсолютного розмежування мовних та немовних образних значень. Це пояснюється перехідним характером мовних явищ, які розвиваються; деякі значення перестають бути індивідуальними, частотність їх у вимоги у художній мові зростає. Проте в систему мови вони входять не відразу, має пройти час, щоб вони зайняли своє місце в парадигматиці лексично-семантичного рівня. Отже, мовна образність ширша за власне мовну. Зобразимо співвідношення мовних та немовних образних значень схематично.

3. У мові образність можуть мати слова з нормованою звуковою оболонкою і прямим значенням. Це відбувається у тому випадку, коли контекстуальне оточення сприяє виявленню предметно-лексичного значення

слова, а й надає йому смислові і стилістичні відтінки, робить його образотворчим, експресивним. Сприйняття такого пов'язані з обов'язковим емоційним переживанням.

У плані розмежування лексичних образних засобів виділяються мовні та індивідуальні (чисто мовні, okazіональні) образні засоби. Можливості вживання мовних образних засобів досить широкі. Зупинимось на типових випадках.

1. У мові може бути використане образне слово в його мовному значенні як готовий засіб, позбавлений особливих контекстуальних смислових і коннотативних наросень, тобто прийнята в мові предметна віднесеність значень зберігається.

Можливості утворення закладено у самому метафоричному перенесенні. Специфіка проявляється в індивідуальній лексичній сполучуваності зі певним словом.

Поглиблений смисловий аналіз показує, що в контексті художнього цілого мовне образне значення найчастіше збагачується новими семантичними та емоційно-експресивними відтінками.

Мовна семантика та мовна конотація наросується за рахунок індивідуальних семантико-коннотативних елементів. Одне образне слово передає два контрастні образні уявлення, що відповідають різному світосприйняттю героїні та автора.

3. У мові часто оживає стерта мовна образність, і значення, що стало у мові прямим, набуває знову образну віднесеність.

Мовна образність у контексті твору може видозмінюватися, тому сенс образного слова завжди потрібно детально аналізувати, звертаючись до словників та враховуючи специфіку контексту. Індивідуально-стилістичні (оказіональні) образні засоби, у тому числі й засоби лексичні, відображають її специфіку. Оказіональні образні значення мають ті ж ознаки, що й мовні, з тією лише різницею, що okazіональні значення не закріплені в системі мови, а є приналежністю чисто мовного рівня, результатом індивідуального мовлення.

Вивчення сенсу тексту передбачає виявлення смислового наповнення індивідуальних образних значень. Методика аналізу індивідуальних образних значень 1. Визначити предметне значення образного слова в речені. 2. Проаналізувати мовну семантичну структуру слова (тобто сукупність всіх значень багатозначного слова, що у мові) по тлумачному нормативному словнику. Якщо виділене вище значення зазначено словником, воно являється приналежністю мови. Якщо значення це не відзначено словником, воно функціонує як індивідуальне, авторське значення (або займає проміжне положення). 3. Знайти в словнику значення, яке послужило виробляючим для аналізованого (теоретично як виробляючого може виступати будь-яке значення багатозначного слова), і визначити, які саме семантичні елементи значення, що виробляє, входять як «знятий момент» у значення похідне, образне. 4. Докладно описати смислове та коннотативне наповнення образного слова.

Аналіз образних слів використаних у англomовних текстах філософського дискурсу наведений нижче.

(3) *Action would be an unnecessary luxury, a capricious interference with general laws of behavior, if men were endlessly reproducible repetitions of the same model, whose nature or essence was the same for all and as predictable as the nature or essence of any other thing. Plurality is the condition of human action because we are all the same, that is, human, in such a way that nobody is ever the same as anyone else who ever lived, lives, or will live.* (THC, URL)

У даному речені ми звертаємо увагу на слово repetitions. У даному контексті repetitions - це означає копія. У тлумачному словнику виділяють такі значення цього слова: 1) “the act of doing or saying something again”; 2) “something that happens in the same way as something that happened before”. Значення, яке ми виділили в контексті, словником не відзначено, отже, воно не закріплене в системі мови і функціонує лише на суто мовному рівні, тобто може бути визначено як індивідуальне значення. Індивідуально-образне значення слова repetitions похідне 1-го значення, зазначеного словником.

repetitions - це копії людей, які дуже схожі один на одного.

(2) *Labor and work, as well as action, are also rooted in natality in so far as they have the task to provide and preserve the world for, to foresee and reckon with, the constant influx of newcomers who are born into the world as strangers.* (THC, URL)

Даний приклад речення є дуже цікавим для аналізу. В першу чергу тут є використанні декілька засобів образності, а саме загальнономовна метафора *rooted in natality* та порівняння *newcomers who are born into the world as strangers*.

Також можна помітити особливу образність слова *newcomers*, що має значення у тексті новонароджені. У словнику переклад подається як « 1) новоприбулий 2) незнайомий». Як ми бачимо, поняття новонароджений в словнику не зафіксовано на рівні мови, тому функціонує тільки на рівні мовленнєвому і ми можемо його віднести до індивідуальних. Індивідуально-образне значення новонароджені походить від першого значення, що зафіксоване у словнику. Новонароджені - це є новоприбулі люди, на планета земля, які не знають її правил існування, тому вони є як незнайомці, що мають пізнати цей світ.

(12) *For us, appearance—something that is being seen and heard by others as well as by ourselves—constitutes reality. Compared with the reality which comes from being seen and heard, even the greatest forces of intimate life—the passions of the heart, the thoughts of the mind, the delights of the senses—lead an uncertain, shadowy kind of existence unless and until they are transformed, deprivatized and deindividualized, as it were, into a shape to fit them for public appearance.* (THC, URL)

Образним словом тут є слово “appearance”, тому що у даному контексті фоно означає матеріальний світ. У тлумачному словнику дається таке визачення “1. an occasion when someone appears in public; 2. an occasion when someone goes to court to be officially involved in a trial; 3. a public performance by an entertainer;

4. the way a person or thing looks to other people; 5. the act of becoming noticeable or the fact of being present”. Ми бачимо, що жодне значення не відповідає прямо тому, що було визначено нами із контексту, тому можемо його віднести до індивідуально-авторського. Значення з контексту речення вважаємо похідним від п'ятого поняття. З контексту видно, що матеріальний світ, а саме його зовнішність, яку ми можемо побачити створює нашу дійсність. І всі нематеріалізовані явища, такі як «пристрасти серця, наші думки, насолода значенням», стають матеріальними, зовнішніми. Вони повинні будуть мати форму, як наприклад, людина, щоб з'явитися на публіці, має певну форму ніг, які входять в правильний розмір взуття, і тоді може з'явитися публічно. Так само й тут всі нематеріалізовані явища світу, мають стати матеріальним, а саме зовнішніми, щоб коли вони з'являються у соціумі, ми їх помітили. Автор використав образність зовнішності, щоб пояснити, як нематеріальне, набуваючи форму, «зовнішність», яку можна побачити, стає помітним для публічної сфери.

(18) *What the public realm considers irrelevant can have such an extraordinary and infectious charm that a whole people may adopt it as their way of life, without for that reason changing its essentially private character.* (THC, URL)

Засобом творення образності тексту тут виступає епітет. Слову *charm*, за допомогою постановки перед ним епітету *infectious*, додається особлива експресивність. Таким чином через цей епітет також образно зображується, як те людям подобається може бути швидко сприйнято, немов заразно, інфекційно.

(25) *The nonprivative trait of the household realm originally lay in its being the realm of birth and death which must be hidden from the public realm because it harbors the things hidden from human eyes and impenetrable to human knowledge.* (THC, URL)

Образності в даному прикладі набуває слово *trait*, що означає «характерна риса, особливість». Незважаючи на те, що слово має тут пряме значення, воно є

образним через взаємодію з поняттям домашнього господарства. Trait в своїй семантиці має характеризувати біологічні види, що мають певні риси, тут це слово характеризує абстрактне поняття.

У даному прикладі використовується метафора *it harbors the things hidden from human eyes*. Вид метафори є загальнономовним.

(31) *Seen from this viewpoint, the modern discovery of intimacy seems a flight from the whole outer world into the inner subjectivity of the individual, which formerly had been sheltered and protected by the private realm.* (THC, URL)

У даному прикладі варто помітити особливу образність слова *a flight*, яке у реченні може розумітися одночасно як і в прямому, так і в переносному значенні.

Пряме значення слова *a flight* є політ, подорож на літаку. У даному прикладі засобом образності виступає метафора, яку можна віднести до авторської. Тут *the modern discovery of intimacy* розкривається через зіставленням з *a flight*, який може бути, наприклад, з Києво до Лондона. А у нас автор новочасну появу інтимності передає через політ *from the whole outer world into the inner subjectivity of the individual*. Водночас автор, використовуючи поєднання *from smth into smth*, *from smth to smth*, надає поняттю *a flight* іншого значення у цьому контексті.

Можна також помітити, що слово *a flight* означає у даному контексті перехід від поверхнього сприйняття до більш глибокого. Словник фіксує такі значення розглянутого слова: “1) *a journey in an aircraft; an aircraft that is making a particular journey*; 2) *an occasion when something flies or moves through the air*; 3) *(an act or example of) escape, running away, or avoiding something*; 4) *a number of different types of wine, beer, etc. for tasting*”. Як ми бачимо, словник не фіксує саме такого означення слова як ми використали. Тому може бути визначене як індивідуальне значення. Індивідуально-образне значення *a flight* походить від третього значення “*(an act or example of) escape, running away, or avoiding something*”. Цікаво, що автор використовує *a flight* з одного боку перехід з

чогось в щось, а з іншого боку асоціює цей перехід з польотом, застосовуючи не якесь синонімічне менш емоційно-забарвлене слово, а саме таке.

(36) *These are strong words.* (THC, URL)

Засобом образності виступає епітет *strong*, що використовується поряд зі словом *words*.

(59) *A new picture was needed which would have to include Plato's sincere belief in his mission as healer of the sick social body, as well as the fact that he had seen more clearly than anybody else before or after him what was happening to Greek.* (TS, URL)

Слово *A picture* набуває у цьому реченні нової образності, а саме означає підхід. У словнику зазначені такі інтерпретації цього слова: “1) “a drawing, painting, photograph, etc.”; 2) “an image seen on a television or cinema screen”; 3) “a film”; 4) “something you produce in your mind, by using your imagination or memory””. Як ми бачимо автор використовує це слово надихнувшись четвертою його інтерпретацією з одного боку, та його прямим значенням з іншого. З тексту видно, що автор політика порівнює з художником, тому художник малює нову картину, йому потрібна нова ідея, але в той же час ми говоримо про політиків, і тому йому потрібен був новий підхід.

У даному прикладі також було використане порівняння *as healer of the sick social body*. Автор активно використовує медичний образ у порівнянні для пояснення своєї головної ідеї.

(95) *That is why research councils, foundations or universities typically fund or undertake a portfolio of research projects, and why companies that do research – Big Pharma, for example – fund a lot of projects, and expect a high rate of failure.* (IT, URL)

Слово *a portfolio* набуває у цьому реченні нової образності, а саме означає ряд, перелік. У словнику зазначені такі інтерпретації цього слова: “1) “a large, thin case used for carrying drawings, documents, etc”; 2) “a collection of drawings, documents, etc. that represent a person's, especially an artist's, work”; 3) “a collection

of company shares and other investments that are owned by a particular person or organization”; 4) “a particular job or area of responsibility of a member of a government” ”. Як ми бачимо автор використовуючи це слово надихнувся третьою та четвертою його інтерпретацією. Проте ми можемо визначити дану образність слова як індивідуально-авторську. Це очевидно, що портфоліо не вживається його прямому значені, а більше мається на увазі як ряд, набір чогось.

(97) *We locate ourselves not by citing spatiotemporal coordinates, but by pointing to human struggles and striving: the fall of the Berlin Wall; Easter 1916; the Arab Spring.* (IT, URL)

У прикладі вище слово *locate* набуває у цьому реченні нової образності, а саме означає ідентифікувати. У словнику зазначені такі інтерпретації цього слова: “1) “be located in, near, on, etc”; 2) “to find or discover the exact position of something”; 3) “to move to a place to do business”; 4) “to find or discover the exact position of something”; 5) “to choose a particular place to start or build a business””. Усі вище зазначення цього слова фіксують це поняття як просторове, а у даному реченні автора надав слову *locate* нового образного, переносного значення. Тому ми можемо визначити дану образність слова як індивідуально-авторську. Ми ідентифікуємо себе, а просторово знаходимо себе.

Висновки до розділу 2

1. Основними засобами творення образності виступають тропи, а саме: метафора, порівняння та епітети.
2. Функцією засобів образності є пояснення читачеві складних понять через використання буденних та знайомих образів. Саме завдяки аналізу засобів образності та образних слів, ми можемо зробити висновки, що філософи приділили велику увагу для передання певних абстрактних понять через образи.
3. Проаналізувавши достатню кількість матеріалів, ми також дійшли до

висновку, що у філософських текстах присутня велика кількість прикладів образних засобів.

4. Ми можемо зробити висновки, базуючись на проаналізованому нами матеріалі, що у філософських текстах присутній широкий спектр використання образних засобів.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ОБРАЗНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

3.1 Лексичні трансформації при перекладі засобів образності в текстах філософського дискурсу

Лексичні трансформації — це заміна лексичних одиниць їхніми словниковими відповідниками у мові перекладу, що мають спільне семантичне значення. Дуже важливо залишати образність вихідного філософського тексту незмінною, адже навіть найменша контекстуальна неточність лексичного засобу образності може надати невластивих раніше конотацій, що є небажаним. Саме тому лексичні трансформації зокрема в текстах філософського дискурсу мають визначальний характер. За класифікацією С. Є. Максимова, виокремлюють такі типи лексичних трансформацій при перекладі, як генералізація, диференціація, конкретизація та логічний розвиток висловлення (модуляція).

Генералізація передбачає заміну слова з точнішим значенням на інше, яке має більш загальне значення мовою перекладу. Наприклад:

(57) *The political artist clamours, like Archimedes, for a place outside the social world on which he can take his stand, in order to lever it off its hinges. But such a place does not exist ; and the social world must continue to function during any reconstruction. This is the simple reason why we must reform its institutions little by little, until we have more experience in social engineering.* (TS, URL) — Політичний митець вимагає, подібно до Архімеда, точки за межами соціального світу, ставши на яку він зможе підважити і перевернути цей світ. Але такого місця немає, а соціальний світ неминуче продовжуватиме функціонувати за будь-якої перебудови. Ось та проста причина, чому ми

повинні реформувати суспільні інститути поволі, поки не здобудемо достатнього досвіду суспільної інженерії. (BCI, URL)

(74) *He was forced to combat free thought, and the pursuit of truth.* (TS, URL)
— Йому доводилося боротися з вільною думкою і переслідувати правду. (BCI, URL)

(6) *It is highly unlikely that we, who can know, determine, and define the natural essences of all things surrounding us, which we are not, should ever be able to do the same for ourselves—this would be like jumping over our own shadows.* (THS, URL) — Неймовірно, що ми, як ті, хто може пізнавати, визначати і описувати природну сутність всіх речей, що нас оточують, повинні колись робити те саме зі собою, бо тоді це було б чимось, що нагадує перескакування власної тіні. (СЛ, URL)

Диференціація — такий тип трансформацій, що полягає у заміні слова з більш загальним значенням на словниковий відповідник із іншим значенням. Багатозначність великої частки лексичних одиниць англійської мови зумовлює потребу у такого роду трансформаціях.

(2) *Labor and work, as well as action, are also rooted in natality in so far as they have the task to provide and preserve the world for, to foresee and reckon with, the constant influx of newcomers who are born into the world as strangers.* (THS, URL) — Праця і робота, так само як і дія, закорінюються в народжуваність настільки, наскільки вони повинні забезпечувати світ для постійного напливу новоприбульців, бо вони з'являються в ньому як чужинці, а водночас охороняти його від них, передбачати їхню появу та розраховуватися з ними. (СЛ, URL)

У даному перекладі застосована диференціація до слова strangers, а також і використана трансформація опущення to provide and preserve на забезпечувати.

(1) *Work provides an "artificial" world of things, distinctly different from all natural surroundings. Within its borders each individual life is housed, while this world itself is meant to outlast and transcend them all. The human condition of work*

is worldliness. (THS, URL) – Робота забезпечує «штучний» світ речей, виразно відмінний від природного довкілля. У його межах оселяється кожне індивідуальне життя, оскільки цей світ призначений утримувати (*outlast*) і переступати межі. Людською умовою роботи є приземленість (*worldliness*). (СЛ, URL)

(10) MAN : A S O C I A L OR A P O L I T I C A L ANIMAL (THS, URL) - ЛЮДИНА: СУСПІЛЬНА АБО ПОЛІТИЧНА ТВАРИНА. (СЛ, URL)

(100) *Bad history, ill-considered ideology, and shoddy uses of historical evidence and argument, can damage our understanding of the past and our grasp of present possibilities.* (IT, URL) – Погана історія, хибна ідеологія і неякісне використання історичних доказів і аргументів можуть зашкодити нашому розумінню минулого і нашому осягненню перспектив сьогодення. (ПС, 68)

(61) *For reasons discussed later in this chapter, I believe that the medico-political treatment which he recommended, the arrest of change and the return to tribalism, was hopelessly wrong.* (TS, URL) — З причин, які обговорюються далі в цій главі, я вважаю, що медико-політичне лікування, яке він рекомендував, зупинення змін і повернення до трайбалізму, було безнадійно неправильним. (BCI, URL)

(18) *What the public realm considers irrelevant can have such an extraordinary and infectious charm that a whole people may adopt it as their way of life, without for that reason changing its essentially private character.* (THS, URL) – Те, що громадська сфера вважає недоречним, може мати таку незвичайну та принадну чарівність, що весь народ може сприйняти це як свій спосіб життя, без будь-якої зміни особистого характеру. (СЛ, URL)

У даному прикладі використаний прийом диференціації для слова people та модуляція до слова infectious.

Конкретизація у переважній більшості випадків є нерозривною з диференціацією проте вона передбачає в першу чергу саме уточнення значення лексеми шляхом заміни слова на інше, з ширшою семантикою.

(12) *For us, appearance — something that is being seen and heard by others as well as by ourselves — constitutes reality. Compared with the reality which comes from being seen and heard, even the greatest forces of intimate life — the passions of the heart, the thoughts of the mind, the delights of the senses — lead an uncertain, shadowy kind of existence unless and until they are transformed, deprivatized and deindividualized, as it were, into a shape to fit them for public appearance.* (THC, URL) — Для нас зовнішність, тобто все, що інші, подібно до нас, можуть побачити і почути, є дійсністю. Подібно до дійсності, яка походить від усього, що можна побачити і почути, найвеличніші сили інтимного життя — пристрасти серця, наші думки, насолода значенням, — ведуть непевний, затінений спосіб існування доти, поки їх не видозмінять, деприватизують і деіндивідуалізують, — що й вже відбулося, — у форму, яка пристосовує їх до публічної появи. (СЛ, URL)

Окрім конкретизації, у данному реченні також використана диференціація до appearance – появи.

(75) *Locke was concerned with the institution of private property as the root of society and Smith wished to explain and to secure the unhampered progress of a limitless accumulation of wealth.* (TS, URL) — Локка цікавив інститут приватної власності як корінь суспільства, а Сміт хотів пояснити та забезпечити безперешкодний прогрес безмежного накопичення багатства. (BCI, URL)

Логічний розвиток (модуляція) — трансформація, яка відбувається, коли словниковий еквівалент замінюють контекстуальним. Словниковий еквівалент логічно пов'язаний із початковим висловленням.

(5) *The problem of human nature, the Augustinian quaestio mihi factus sum ("a question have I become for myself"), seems unanswerable in both its individual psychological sense and its general philosophical sense.* (THC, URL) — Проблема людської природи, це августинівське *quaestio mihi factus sum* («Я сам став для

себе питанням»), здається, залишається без відповіді як в індивідуально психологічному, так і в загальнофілософському сенсі. (СЛ, URL)

(20) *This enlargement of the private, the enchantment, as it were, of a whole people, does not make it public, does not constitute a public realm, but, on the contrary, means only that the public realm has almost completely receded, so that greatness has given way to charm everywhere; for while the public realm may be great, it cannot be charming precisely because it is unable to harbor the irrelevant.* (ТНС, URL) — Таке зростання особистісної сфери, захоплення нею всього народу, не робило її публічною, не конституювало громадської сфери, а навпаки, означало лише, що громадська сфера майже зовсім втратила своє значення, тому ця величність всюди викликала подив; оскільки публічна сфера повинна бути величною, то вона не може бути такою, що захоплює, бо вона не здатна надавати притулок неістотному. (СЛ, URL)

У даному прикладі також застосована диференціація до слова harbor – притулок.

(31) *Seen from this viewpoint, the modern discovery of intimacy seems a flight from the whole outer world into the inner subjectivity of the individual, which formerly had been sheltered and protected by the private realm.* (ТНС, URL) — Коли саме з такого погляду розглядати новочасну появу інтимності, то здається, що це перехід від усього зовнішнього світу до внутрішньої суб'єктивності індивіда, котрого раніше захищала приватна сфера, надаючи йому притулок. (СЛ, URL)

Також неможливо не помітити, що при перекладі цього речення були застосовані граматичні трансформації, а саме транспозиція (зміна порядку слів) та граматична зміна which formerly had been sheltered and protected by the private realm - котрого раніше захищала приватна сфера, надаючи йому притулок. Також трансформація додавання слова раніше.

(16) *Since our feeling for reality depends utterly upon appearance and therefore upon the existence of a public realm into which things can appear out of the*

darkness of sheltered existence, even the twilight which illuminates our private and intimate lives is ultimately derived from the much harsher light of the public realm. (THC, URL) – Оскільки наше відчуття дійсності повністю залежить від зовнішнього світу, то існування громадської сфери, в якій речі можуть виходити з темряви захищеної екзистенції, і навіть сутінки, які просвітлюють наше особисте та інтимне життя, в підсумку походять від яскравого світла громадської сфери. (СЛ, URL)

(85) Deception lies at the heart of many serious crimes, including fraud and embezzlement, impersonation and obtaining goods by false pretences, forgery and counterfeiting, perjury and spying, smuggling and false accounting, slander and libel. (AQ, URL) — Обман лежить в основі багатьох серйозних злочинів, включаючи шахрайство і розкрадання, видачу себе за іншу особу і отримання благ під брехливим приводом, підробку і фальсифікацію, лжесвідчення і шпигунство, контрабанду і фальшиву звітність, лихослів'я та наклепництво. (ПС, 37)

(15) Pain, in other words, truly a borderline experience between life as "being among men" {inter homines esse) and death, is so subjective and removed from the world of things and men that it cannot assume an appearance at all. (THC, URL) - Інакше кажучи, біль, цей справді межовий досвід між життям як «буттям серед людей» (inter homines esse) і смертю, є настільки суб'єктивний і віддалений від світу речей та людей, що він взагалі не може набувати зовнішності. (СЛ, URL)

(73) This awareness increases the strain of personal responsibility, of carrying the cross of being human. (TS, URL) — Таке усвідомлення посилює напруження особистої відповідальності, тягар хреста людини. (BCI, URL)

У прикладі вище застосована модуляція до фрази carrying the cross of being human – тягар хреста людини.

(26) It was quite literally a wall, without which there might have been an agglomeration of houses, a town (asty), but not a city, a political community. This

wall-like law was sacred, but only the inclosure was political. (THC, URL) – Це буквально була стіна, без якої немислима агломерація будинків, містечко (asty), але не місто, політична спільнота. Цей стіноподібний закон виановували, хоча саме оточення було політичне. (СЛ, URL)

3.2 Граматичні трансформації при перекладі засобів образності в текстах філософського дискурсу.

Очевидно, що кожна мова має своєрідні внутрішньолінгвістичні зв'язки, що невластиві іншим, що може спричинити фундаментально різні моделі структури речень та, відповідно, їх емоційне забарвлення. Мова перекладу може не мати тієї чи іншої граматичної категорії, властивої мові оригіналу, і навпаки. Також можливе лише часткове співпадіння цих категорій. Прикладом повної розбіжності є герундій. Часткові граматичні розбіжності виникають частіше. У випадку англійської та української мов це, наприклад, категорія числа. Вона наявна в обох мовах, але не завжди узгоджується однаково. Це зумовлює необхідність здійснювати граматичні перекладацькі трансформації, в ході яких слід намагатися максимально зберегти семантичну складову шляхом мінімальних розбіжностей у граматичній.

За класифікацією С. Є. Максимова, існують такі види граматичних трансформацій, як транспозиції, граматичні заміни, опущення та додавання.

Транспозиція — зміна порядку слів у реченні, або речень у тексті.

(9) *It is as old as (but not older than) our tradition of political thought.* (TNC, URL) — *Він старий, як і уся традиція політичної думки (але не старіший за неї).* (СЛ, URL)

(53) *Money, markets, differentiation of income, and private property for a time even private enterprise in production were reintroduced, and only after this basis was re-established began a new period of reform.* (TS, URL) — *Знову запровадили гроші, ринки, різницю в прибутках і приватну власність, тимчасово дозволили навіть приватні підприємства у промисловості, і лише після відбудови цього фундаменту почався новий період реформ.* (BCI, URL)

(84) *I think that deception is the real enemy of trust.* (AQ: URL) — *Я думаю, що справжній ворог довіри - це обман.* (ПС, 37)

(51) *After the economic breakdown to which the canvas cleaning of the so-called ' war communism ' had led, Lenin introduced his so-called * New Economic Policy ', in fact a kind of piecemeal engineering, though without the conscious formulation of its principles or of a technology.* (TS, URL) – Після економічного краху, до якого призвело очищення полотна шляхом так званого «воєнного комунізму», Ленін запровадив свою так звану «нову економічну політику» - на ділі, різновид поступової суспільної інженерії, хоча й без формулювання його принципів чи технології. (BCI, URL)

(77) *A crisis of trust cannot be overcome by a blind rush to place more trust.* (AQ, URL) – Кризу довіри не можна подолати, надаючи сліпим поспіхом, більшої довіри. (ПС, 35)

(21) *To live together in the world means essentially that a world of things is between those who have it in common, as a table is located between those who sit around it; the world, like every in-between, relates and separates men at the same time.* (THC, URL) – Жити разом у світі — означає, що світ речей знаходиться між тими, для кого він спільний, так само, як стіл розташований між тими, хто сидить навколо нього; це, ніби, світ «поміж» (*in-between*), який водночас об'єднує і роз'єднує людей. (СЛ, URL)

(76) *How can we tell which claims and counterclaims, reports and supposed facts are trustworthy when so much information swirls around us.* (AQ, URL) – Як ми можемо визначити, які заяви та контрзаяви, доповіді та припущені факти заслуговують довіри, коли навколо нас крутиться так багато інформації. (ПС, 35)

(67) *First we are told by Plato that Socrates' attack upon the democratic politicians of his time was carried out partly with the purpose of exposing the selfishness and lust for power of the hypocritical flatterers of the people, more particularly, of the young aristocrats who posed I as democrats, but who looked upon the people as mere instruments of their lust for power.* (TS, URL) – Насамперед, від Платона ми дізнаємося, що Сократова критика демократичних політиків його

доби почасти мала на меті викрити себелюбство та жадобу влади лицемірних облесників народу, а зокрема молодих аристократів, що видавали себе за деморкатів, але дивилися на народ лише як знаряддя для задоволення своєї жадоби влади. (BCI, URL)

(35) There is still a third category where the toil and effort itself (the operae as distinguished from the opus, the mere activity as distinguished from the work) is paid, and in these cases "the very wage is a pledge of slavery. (THC, URL) — Це так звана третя категорія, де оплачувалася важка праця і самі зусилля {operae відрізнялося від opus, простої діяльності, що відмінна від роботи), і в цих випадках «вже сама платня ставала обітницею рабства». (СЛ, URL)

Грамаіччна заміна — перекладацька трансформація, що передбачає заміну форм слів, частин мови, членів речення, типів синтаксичних зв'язків на ті, що притаманні мові перекладу.

(24) *The reason for this extremity is that mass society not only destroys the public realm but the private as well, deprives men not only of their place in the world but of their private home, where they once felt sheltered against the world and where, at any rate, even those excluded from the world could find a substitute in the warmth of the hearth and the limited reality of family life.* (THC, URL) — *Причиною цієї екстремності є те, що масове суспільство руйнує не лише громадську сферу, а й приватну, і позбавляє людей не тільки їхнього місця у світі, а й власного дому, в якому вони відчують захищеність від світу, і в якому навіть ті, що відлучені від світу, можуть знайти заміну цього світу в теплі домашнього вогнища та в обмеженій дійсності сімейного життя.* (СЛ, URL)

У прикладі вище прикметник sheltered замінено на іменник захищеність.

(59) *A new picture was needed which would have to include Plato's sincere belief in his mission as healer of the sick social body, as well as the fact that he had seen more clearly than anybody else before or after him what was happening to Greek.* (TS, URL) — *Потрібна була нова картина, що охоплювала б Платонову циру віру в його місію цілителя хворого тіла суспільства, а також той факт,*

що він краще за будь-кого до чи після нього бачив, що відбувалося з грецьким суспільством. (BCI, URL)

У прикладі вище прикметник *social* замінено на іменник *суспільства*.

(66) *But our world has become so small that everybody is now a neighbour, so that, to carry out point (5), everybody must be dominated and enslaved.* (TS, URL) — Але наш світ став таким маленьким, що кожен тепер живе у сусідстві, а отже, щоб виконати пункт (5), слід поневолювати і панувати над усіма. (BCI, URL)

У прикладі вище іменник *neighbour* замінено на прислівник *сусідстві*.

(62) *But the recommendation, though not practicable, shows an amazing power of diagnosis.* (TS, URL) – Хоча його рекомендації не можна застосувати для лікування, вони свідчать про силу Платонового діагнозу. (BCI, URL)

У прикладі вище відбулася зміна числа іменника *recommendation* на множину *рекомендації*; зміна прикметника *practicable* на дієслово *застосувати*. Також у даному прикладі можна помітити також інші види граматичним трансформацій, а саме транспозиція, опущення слова *amazing*; також додавання слова *Платонового*.

(37) *These certainly are minor points if compared with the fundamental contradiction which runs like a red thread through the whole of Marx's thought, and is present no less in the third volume of Capital than in the writings of the young Marx.* (THC, URL) – Це, звичайно, незначні моменти порівняно з фундаментальним протиріччям, яке червоною ниткою проходить через усю думку Маркса, і що залишаються в третьому томі «Капіталу» не менше, ніж у його ранніх працях. (СЛ, URL)

У прикладі вище прикметник *present* замінено на дієслово *залишаються*.

Також при перекладі даного речення автор застосовує трансформацію транспозицію *than in the writings of the young Marx – ніж у його ранніх працях*.

(68) *That Plato, with his longing for unity and harmony, visualized the structure of the human soul as analogous to that of a class-divided society shows*

how deeply he must have suffered. (TS, URL) – Те, що Платон, з його прагненням до єдності та гармонії, уявляв структуру людської душі як аналогічну структурі поділеного на класи суспільства, показує всю глибину його страждання. (BCI, URL)

У прикладі вище прислівник *deeply* замінено на іменник глибину; а також дієслово *must have suffered* на іменник страждання.

Додавання — перекладацька трансформація, що полягає у введення додаткових елементів у текст, що допомагають передати інших елементів, що залишаються невираженими в оригіналі.

(17) *This, to be sure, does not mean that private concerns are generally irrelevant; on the contrary, we shall see that there are very relevant matters which can survive only in the realm of the private. For instance, love, in distinction from friendship, is killed, or rather extinguished, the moment it is displayed in public.*

(THC, URL) — Це, звичайно, не означає, що особисті переживання взагалі неістотні; навпаки, ми побачимо, що вони досить істотні, однак вони можуть виживати тільки у приватній сфері. Наприклад, любов, на відміну від дружби, руйнується чи, радше, згасає, якщо її перенести в публічну сферу. (СЛ, URL)

У прикладі вище при перекладі було додано слово: in public - в публічну сферу.

(82) *Yet this high enthusiasm forever more complete openness and transparency has done little to build or restore public trust.* (AQ, URL) — Проте цей високий запал вічно ще більш повної відкритості та прозорості мало що зробив для побудови або відновлення довіри з боку громадськості. (ПС, 36)

У прикладі вище при перекладі було додано слово: public trust - довіри з боку громадськості .

(55) *One of them is that the painter and those who co-operate with him as well as the institutions which make their life possible, are all part of the social system, i.e. of the picture to be wiped out.* (TS, URL) – Одна з них полягає в тому, що маляр і

ті, хто співпрацює з ним, а також інститути, які забезпечують їхнє життя, його мрії та плани про кращий світ, його норми пристойності та моралі, - все це складові соціальної системи, тобто картини, яку треба змити. (BCI, URL)

У прикладі вище при перекладі було додано слово: полягає в тому.

(29) *If the property-owner chose to enlarge his property instead of using it up in leading a political life, it was as though he willingly sacrificed his freedom and became voluntarily what the slave was against his own will, a servant of necessity.* (THC, URL) — *Якщо власник вирішив збільшити свою власність замість того, щоб використовувати її для політичного життя, то це так, ніби він пожертвував своєю свободою і добровільно став би тим, ким був раб супроти своєї волі, тобто слугою потреб.* (СЛ, URL)

У прикладі вище при перекладі було додано слово: *a servant of necessity* – тобто слугою потреб. Також у цьому реченні можемо помітити трансформацію опущення слова *leading*: *using it up in leading a political life - використовувати її для політичного життя*.

(56) *If they were really to clean the canvas, they would have to destroy themselves, and all their plans for a new world. (And what follows then would probably not be a beautiful copy of a Platonic ideal but chaos.* (TS, URL) – *Якщо вони справді мають намір очистити полотно, то їм доведеться знищити заразом себе і свої утопічні плани. (І наслідком буде не чудова копія Платонового ідеалу, а хаос).* (BCI, URL)

У прикладі вище при перекладі було додано слово: *they would have to destroy themselves* - то їм доведеться знищити заразом себе. Також у цьому реченні можемо помітити трансформацію опущення фрази *for a new world*: *and all their plans for a new world* - і свої утопічні плани.

У прикладі вище при перекладі було додано слово: *a servant of necessity*

(43) *The first type of virtues, fitness for a specific task, will lead to a differentiation, in accordance with the specific task of the cog.* (TS, URL) – *Перший*

тип чеснот - відповідність певній задачі, призведе до диференціації, згідно з особливостями завдання кожного коліщатка. (BCI, URL)

У прикладі вище при перекладі було додано слово: *in accordance with the specific task of the cog* згідно з особливостями завдання кожного коліщатка.

Опущення — перекладацька трансформація, що полягає у вилученні певного елемента з цільового тексту при перекладі мовою оригіналу. Структури англійської та української мов зумовлюють часте опущення службових частин мови, допоміжних дієслів, тощо.

(13) *Not only is it perhaps the only experience which we are unable to transform into a shape fit for public appearance, it actually deprives us of our feeling for reality to such an extent that we can forget it more quickly and easily than anything else.* (THC, URL) — Це не лише єдиний досвід, який ми нездатні видозмінити у форму, що пристосована до публічної появи, а те, що насправді позбавило нас відчуття реальності настільки, що ми так швидко і легко можемо забути про нього. (СЛ, URL)

У прикладі вище при перекладі було опущено фразу *than anything else*.

(22) *What makes mass society so difficult to bear is not the number of people involved, or at least not primarily, but the fact that the world between them has lost its power to gather them together, to relate and to separate them. The weirdness of this situation resembles a spiritualistic seance where a number of people gathered around a table might suddenly, through some magic trick, see the table vanish from their midst, so that two persons sitting opposite each other were no longer separated but also would be entirely unrelated to each other by anything tangible.* (THC, URL) — Рух масового суспільства, ускладнює не кількість людей, які належать до нього, а те, що світ між ними втратив свою силу збирати їх разом, щоб об'єднувати і роз'єднувати. Приреченість цієї ситуації нагадує спіритуалістичний сеанс, в якому група людей, що зібралися навколо столу, раптом повинні через якийсь магичний трюк стати свідками зникнення стола,

тобто ті, хто сидів навпроти один одного, вже не є відокремлені, але ніщо матеріальне вже не поєднує їх. (СЛ, URL)

У прикладі вище при перекладі було опущено фразу: not the number of people involved, or at least not primarily - не кількість людей, які належать до нього.

(83) By the same token, secrecy and lack of transparency may not be the enemies of trust. (AQ: URL) — До того ж, секретність і відсутність прозорості не можуть бути ворогами довіри. (ПС, 37)

У прикладі вище при перекладі було опущено слово: token.

(78) Our ambition is not to place trust blindly, as small children do, but with good judgement. (AQ, URL) – Ми прагнемо довіряти не наосліп, як це роблять малі діти, а виважено. (ПС, 35)

У прикладі вище при перекладі було опущено слово: good. Також при перекладі цього речення була застосована транспозиція: as small children do - як це роблять малі діти.

3.3. Лексико-граматичні трансформації при перекладі засобів образності в текстах філософського дискурсу

Нерідко стається так, що сукупність внутрішньолінгвістичних факторів унеможливує застосування граматичної трансформації без застосування лексичної, і навпаки. Це стається через вже зазначені чинники.

Лексико-граматичні трансформації — перекладацькі перетворення, що стосуються одночасно як лексичної, так і граматичної складової вихідного тексту. За класифікацією С. Є. Максимова, серед лексико-граматичних трансформацій розрізняють: антонімічний переклад, компенсацію та тотальну реорганізацію.

Антонімічний переклад означає заміну слова чи фрази з оригінального їхньою протилежністю. При цьому, щоб не змінити семантичної складової кінцевого висловлення, необхідно переформулювати речення.

(72) *It is part of the strain that we are becoming more and more painfully aware of the gross imperfections in our life, of personal as well as of institutional imperfection ; of waste and unnecessary ugliness ; and at the same time of the fact that it is not impossible for us to do something about all this, but that such improvements would be just as hard to achieve as they are important.* (TS, URL) — *Почасти це напруження починаємо дедалі болючіше відчувати й ми в недосконалості нашого життя, в тому, що страждань можна уникнути, і водночас в усвідомленні тієї обставини, що ми можемо чимось зарадити, але змін, на краще буде тим важче досягти, чим важливішими вони будуть.* (BCI, URL)

(79) *Openness and transparency are now possible on a scale of which past ages could barely dream.* (AQ, URL) — *Відкритість і прозорість стали можливими в таких масштабах, про які минулі епохи не могли й мріяти.* (ПС, 36)

(87) Unless there has been prior deception, transparency does nothing to reduce deception; and even if there has been deception, openness is not a sure-fire remedy. (AQ, URL) — Якщо не було передуючого обману, прозорість нічого не робить для зменшення обману; і навіть якщо обман був, відкритість не є надійним засобом. (ПС, 37)

(6) *It is highly unlikely that we, who can know, determine, and define the natural essences of all things surrounding us, which we are not, should ever be able to do the same for ourselves—this would be like jumping over our own shadows.* (THC, URL) — *Неймовірно, що ми, як ті, хто може пізнавати, визначати і описувати природну сутність всіх речей, що нас оточують, повинні колись робити те саме зі собою, бо тоді це було б чимось, що нагадує перескакування власної тіні.* (СЛ, URL)

Тотальна реорганізація передбачає повну зміну формулювання висловлення, його синтаксичної та інколи частково семантичної структури.

(8) *The term vita activa is loaded and overloaded with tradition.* (THC, URL) — *Традиція наповнила і переобтяжила термін vita activa.* (СЛ, URL)

(54) *A picture painted on a canvas which has to be wiped clean before one can paint a new one this is what people have in mind nowadays when they speak of our social ' system '.* (TS, URL) — *Говорячи про нашу “соціальну систему” і про необхідність її заміни іншою “системою”, дехто має на увазі щось дуже схоже на картину, намальовану на полотні, яке слід очистити перед тим, як намалювати нову.* (BCI, URL)

(60) *To put this point more precisely: I believe that Plato, with deep sociological insight, found that his contemporaries were suffering under a severe strain, and that this strain was due to the social revolution which had begun with the rise of democracy and individualism.* (TS, URL) — *Якщо бути більш точним: я вірю, що Платон, володіючи надзвичайно соціологічною інтуїцією, виявив, що його співвітчизники потерпають від найжорстокішого напруження, яке*

виникло через соціальну революцію, що розпочалася зі становленням демократії та індивідуалізму. (BCI, URL)

(86) *Wolves who wear sheep's (or grandmothers') clothing are not just making mistakes*. (AQ, URL) – *Вовки, які одягають овечу (або бабусину) шкуру, помиляються не просто так*. (ПС, 37)

Компенсація полягає заміщенні якостей, втрачених при перекладі. Особливо актуальним цей тип перекладу є при передачі значень лакун, сталих виразів, відмінностей у реаліях, тощо.

(27) *Privacy was like the other, the dark and hidden side of the public realm, and while to be political meant to attain the highest possibility of human existence, to have no private place of one's own (like a slave) meant to be no longer human*. (СЛ, URL) — *Приватність була ніби інша, темний і прихований бік публічного життя, і якщо політична заангажованість означала досягнення найвищої можливості людської екзистенції, то не мати свого приватного місця (як раб) означало не бути більше людиною*. (ТНС, URL)

(36) *These are strong words*. (СЛ, URL) — *Це разючі слова*. (СЛ, URL)

(64) *The closed society at its best can be justly compared to an organism*. (TS, URL) — *Найвищі форми закритого суспільства з цілковитим правом можна прирівняти до організму*. (BCI, URL)

(80) *We are flooded with information about government departments and government policies, about public opinion and public debate, about school, hospital and university league tables*. (AQ, URL) — *Нас завалюють інформацією про урядові відомства та урядову політику, про громадську думку та публічні дебати, про шкільні, лікарняні та університетські рейтинги*. (ПС, 36)

(46) *This sweep, this radicalism of the Platonic approach (and of the Marxian as well) is, I believe, connected with its aestheticism, i.e. with the desire to build a world which is not only a little better and more rational than ours, but which is free from all its ugliness : not a crazy quilt, an old garment badly patched, but an entirely new coat, a really beautiful new world*. (TS, URL) – *Цей розмах, цей радикалізм*

платонівського підходу (так само як і Марксового), на мою думку, пов'язаний з їхнім естетизмом, тобто з прагненням побудувати світ, що не лише трохи кращий і раціональніший за наш, але й позбавлений усієї його потворності: не безглузда спідниця, стара й погана златана одежина, а зовсім нові шати, по-справжньому чудовий світ. (BCI, URL)

Вище наведений приклад може бути найкращим прикладом для компенсації. Перекладач, щоб зберегти логіку образності автора, вирішив замінити образні слова, таким чином щоб не втратити сенс. В оригіналі автор наводить такі приклади, щоб показати примітивність *quilt* та просунутість *coat*. Якщо буквально перекладати слово *quilt* означає «стьобана ковдра». Для української мови та культури це не є таке образне і розповсюджене явище, як в англійській мові. Саме тому перекладач вирішив компенсувати, вживши більш звичні слова для української культури, а саме спідниця та шати.

(69) *In spite of his attempt to hide his feelings behind irony and scorn, he cannot but show how deeply he was impressed by Pericles' sentiments.* (TS, URL) — Попри спроби приховати свої почуття за іронією та глузуваннями, він не зміг не показати, наскільки глибоко його вразили Періклові думки. (BCI, URL)

Можемо спостерігати на цьому прикладі прийом антонімічного перекладу. Одночасно маємо лексичну трансформацію (переклад “*but*” як «не») і граматичну (опущення «але» як таке). Наведемо ще кілька прикладів.

(7) *Modern natural science owes its great triumphs to having looked upon and treated earth-bound nature from a truly universal viewpoint, that is, from an Archimedean standpoint taken, wilfully and explicitly, outside the earth.* (THC, URL) — Сучасні природничі науки досягли свого величезного тріумфу через те, що вони розглядали і трактували природу прив'язаності до Землі зі справді універсального погляду, тобто з Архімедової точки, яку зумисне і явно розмістили поза Землею. (СЛ, URL)

(11) *The vita activa, human life in so far as it is actively engaged in doing something, is always rooted in a world of men and of manmade things which it never*

leaves or altogether transcends. (ТНС, URL) — Vita activa та людське життя через те, що воно активно втягується у процес виготовлення чогось, завжди закорінюється у світ людей та речей, які зробила людина, і які воно ніколи не покидає й не переступає. (СЛ, URL)

(96) *Research in the humanities has public value because it forms and transforms individuals and societies: it shapes and reshapes what people believe and do, and what they value. (ІТ, URL) — Дослідження в гуманітарних науках мають суспільну цінність, тому що вони формують і трансформують людей і суспільства: вони формують і змінюють те, у що люди вірять і що роблять, і що вони цінують. (ПС, 67)*

(34) *It could acquire a certain importance through the modern division of labor, where tasks formerly assigned to the young and inexperienced were frozen into lifelong occupations. (ТНС, URL) — Вона могла б набути певного значення завдяки сучасному поділові праці, де завдання, що недавно призначалися для молодих та недосвідчених, стали окремими професіями. (СЛ, URL)*

Висновки до розділу 3:

1. Отже, в ході аналізу вищезазначеного, визначено, що розрізняють такі типи перекладацьких трансформацій: лексичні, граматичні та лексико-граматичні. Вони спричинені розбіжностями в системах мови оригіналу та перекладу.

2. Лексичні трансформації — це заміна лексичних одиниць такими їхніми відповідниками у мові перекладу, що мають спільне семантичне значення. С. Є. Максимов пропонує таку їхню класифікацію: генералізація, конкретизація, диференціація, логічний розвиток, антонімічний переклад, тотальна реорганізація та компенсація.

3. За класифікацією С. Є. Максимова, серед граматичних трансформацій розрізняють: транспозицію, граматичну заміну, додавання та опущення.

4. Лексико-граматичні трансформації передбачають зміни одночасно як лексичної, так і граматичної складової вихідного тексту.

5. Таким чином, проблеми перекладу лексичних та граматичних конструкцій при перекладі засобів образності в текстах філософського дискурсу полягають у розбіжностях обох мов та знаходженні адекватних способів перекладу безеквівалентної лексики. Перекладачеві необхідно обрати та ефективно застосувати вищевказані перекладацькі трансформації.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши достатню кількість джерел, ми можемо зробити висновок, що використання засобів творення образності, а саме метафору, порівняння, та образних лексичних одиниць є поширеним явищем у філософських текстах, а саме англomовних філософських текстах, які ми обрали для аналізу.

У першому розділі було розглянута образність тексту як об'єкт наукових досліджень у сучасному мовознавстві та перекладознавстві, а особливо лінгвокогнітивний аспект образності, особливості філософського тексту як такого, а також особливості філософського дискурсу та специфіку його перекладу.

Образ і образність трактуються в літературознавстві та лінгвістиці по-різному. Образ – це така властивість мови, яка здатна викликати різного роду уявлення в мовців, а також викликати певні асоціації та уявлення про предмет, що позначається. Образність, як властивість слова, характеризується двоплановістю його значення і метафоричністю його внутрішньої форми. Вона актуалізує уявлення зі словом, а також із предметом, який це слово позначає. Образність притаманна мовним метафорам і власне образним словам. Слово наділяється образністю за допомогою різних тропів, реалізується в контексті твору. Проте варто зазначити, що образ і образність - складні й неоднозначні феномени, і цілком залежать від людини, точніше, від її асоціацій та уявлень під час сприйняття тексту. У кожної людини образ того чи іншого предмета або явища буде суто індивідуальним, базованим часто на індивідуальному досвіді.

Філософський текст є особливим типом тексту, що розуміється як функціонально-комунікативне явище. Дискурс є багатовимірним комплексним елементом комунікативної та культурної дійсності, що містить у собі текстові та екстралінгвістичні чинники, які зумовлюють специфіку існування тексту в комунікації.

Філософський дискурс є частиною дискурсу загалом, філософський текст є частиною філософського дискурсу. Для філософського дискурсу і філософського тексту характерні відносини взаємообумовленості.

У другому розділі ми проаналізували образні засоби та образні слова у філософському дискурсі як елементу творення образності.

Засоби образної виразності, в тому числі порівняння та метафори, часто використовуються авторами текстів філософського дискурсу, щоб досягти цілей тексту.

Одним із найпоширеніших стилістичних прийомів творення образності є тропи – лексичні образотворчо-виразні засоби, у яких слово або словосполучення вживається в зміненому значенні. Автори філософських текстів використовують розгорнуті порівняння, діахронні аналогії, метафори.

Метафора, як лексично-семантичний стилістичний засіб, полягає у вживанні слова або звороту мови в переносному значенні для визначення предмета або явища на основі будь-якої аналогії, подібності. Основна ж роль метафори полягає в створенні образу, невластивого для філософського тексту.

Одним із засобів створення образності є порівняння. Порівняння виступає як засіб творення образності, що заснований на співставленні різних елементів тексту з метою створення певного стилістичного ефекту.

Третій розділ було присвячено дослідженню перекладацьких трансформацій, а саме: лексичних, граматичних та лексично-граматичних, які можна використовувати під час перекладу філософських текстів.

Переклад є така інтерпретація оригінального тексту, яка дає змогу відтворити ситуацію читання оригіналу мовою цільової культури. З іншого боку, переклад тексту є структурним елементом міжкультурної комунікації. Роль перекладача філософського тексту є досить великою через особливості філософської комунікації, що вимагає спеціальної підготовки та оволодіння філософською методологією для розуміння високо кодифікованих текстів філософії.

Отже, адекватне відтворення ідей автора, які можна знайти в оригінальному англomовному тексті є, основною задачею перекладача, а також відобразити образне вираження цих ідей, передати образність оригінального тексту так само вдало, як це зроблено в оригінальному тексті.

Подальше лінгвістичне дослідження можливих варіантів перекладу, а також особливостей перекладу образності у філософських текстах, можна вважати перспективним, оскільки це один з найважчих для перекладу та необхідних для розробки дискурсів. Вважаємо, що обрана нами тема заслуговує подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аитипов Г.А., Донских О.А., Марковина И.Ю., Сорокин Ю.А. Текст как явление культуры. - Новосибирск: Наука, Сиб. Отд., 1989. - 197 с.
2. Азарова Н.М. Языковые механизмы сакрализации в поэзии Айги // Поэтическое и культурное
3. Аникин В.П. Русское устное народное творчество: Учеб./ В.П. Аникин. - М.: Высш. шк., 2001. - 726 с.
4. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык : [учебник для вузов] / И.В. Арнольд. – М. : Флинта ; Наука, 2002. – 384 с.
5. Барт Р. Від твору до тексту // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів: ЛІТОПИС, 1996. – С. 380–384.
6. Васенко Л.А. Фахова українська мова / [навч. посібник] / Л.А. Васенко, В.В. Дубічинський, О.М. Крimeць. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
7. Вовк П. С. Міжмовна асиметрія мовного знака [Текст] /Вовк П. С. // Studia linguistica. – Збірка наукових праць КНУ ім. Т. Шевченка Випуск 1. – Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – с. 20 – 24.
8. Гадамер Г.Г. Естетика і герменевтика / Герменевтика і поетика/ Вибрані твори/ Пер. з нім. – К.: «Юніверс», 2001. – С. 7–15.
9. Гадамер Г.Г. Истина і метод: Пер. з нім. П Т.– К.: «Юніверс», 2000. – 478 с.
10. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология. (На материале французского и русского языков) / В.Г.Гак. – М.: Междунар. отношения, 1977. – 264 с.
11. Гак В. Г. О контрастивной лингвистике / В. Г. Гак // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1989. – Вып. XXV: Контрастивная лингвистика. – С. 5 – 17.
12. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. М.: Изд.

лит. на ин. яз., 1958.-406 с.

13. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка. Учебник. - 3-е издание, М.: Высш. Школа, 1981а. - 334 с.

14. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. - АН СССР Ин-т языкознания, изд-во "Наука", М., 1981б. - 138 с.

15. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: [монографія] 2-е вид., випр. І доп. / Голубовська І. О. – К.: Логос, 2004 – С. 114 – 284.

16. Голубовська І. О. Мовна особистість як лінгвокультурний феномен [Текст] / І. О. Голубовська // *Studia linguistica*. – Збірка наукових праць КНУ ім. Т. Шевченка Випуск 1. – Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – с. 25 – 32.

17. Горський В. С. Переклад як інтерпретація по-українськи / Горський В. С. // *Філософія в українській культурі: методологія та історія. Філософські нариси*. – К.: Центр практичної філософії, 2001. – С. 54-61.

18. Демешко П.В. Герменевтичні аспекти українського перекладу німецьких філософських текстів ХХ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 Київ, 2009. 17 с

19. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов / О. Ю. Дубенко. – Вінниця : Нова Книга, 2005. – 211с.

20. Дядюра Г. М. Когнітивно-комунікативні функції номінативних речень у науково-технічній літературі / Г. М. Дядюра, В. І. Кухарева-Рожко // *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство)*. - 2017. - № 8(1). - С. 80-83. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvddpufm_2017_8\(1\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvddpufm_2017_8(1)_20).

21. *Енциклопедія постмодернізму* / За ред. Ч.Вінквіста та В.Тейлора; Пер. з англ. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 503 с. 5. Квіт С. Герменевтика стилю. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 143 с

22. Жлуктенко Ю. О. Контрастивний аналіз як прийом мовного дослідження / Ю.О.Жлуктенко // Нариси з контрастивної лінгвістики. – Київ: Наукова думка, 1979. – С.5 – 11.
23. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису: [монографія] / А. П. Загнітко – Донецьк: ДонНУ, 2006 – 378 с.
24. Йосипенко Оксана Миколаївна. Від мови філософії до філософії мови: проблема мови у французькій філософії другої половини ХХ – початку ХХІ століть / Оксана Йосипенко. – К.: Український Центр духовної культури, 2012. – 479 с.
25. Карабан В. І. Узусні перекладацькі трансформації / В. І. Карабан, А. В. Карабан // Стил ь і переклад. - 2018. - Вип. 1. - С. 186-204. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stt_2018_1_17.
26. Кириленко К. Філософія культури / К. Кириленко, О. Кундеревиц, Л. Бойко. – К., 2018. – 279 с.
27. Корунець І. Біля витоків українського перекладознавства / Корунець І. // Всесвіт'08. Журнал іноземної літератури. – №1-2 (949-950). – К.: Всесвіт, 2008. – С. 188-194.
28. Коцюбинська М. Х. Література як мистецтво слова. Деякі принципи літературного аналізу художньої мови / М. Коцюбинська; АН УРСР, Ін-т літ. імені Т. Г. Шевченка. – Київ: Наук. думка, 1965. – 318, [5] с.
29. Кухаренко В. А. Контрастивний аналіз індивідуальних авторських словників / В. А. Кухаренко // Нариси з контрастивної лінгвістики. – Київ: Наукова думка, 1979. – С.79 – 85.
30. Лахути Д. Г. О некоторых проблемах перевода англоязычной философской, логической и историко-математической терминологии на русский язык // Вопросы философии. 1999. № 11. С. 34-39.
31. Лахути Д. Г., Рубашкин В. Ш. Средства и процедура концептуальной интерпретации входных сообщений на естественном языке//Известия АН СССР: Техническая кибернетика. 1987. № 2. С. 49-59.

32. Левицький А.Е. Порівняльна грамати́ка англійської та української мов : Підручник / А. Е. Левицький. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. – 264 с.
33. Левицький А. Е. Словотвірні процеси у просторі міжкультурної комунікації / А. Е. Левицький // Мови та культури у новій Європі: контакти і самобутність : зб. наук. доповідей. – К.: Видавн. дім Дмитра Бураго, 2009. – С. 534 – 542.
34. Лютий Т. ПЕРЕКЛАД ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕКСТІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ [Електронний ресурс] / Т. Лютий, В. Пугач. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/%D0%AE%D1%80%D1%96%D0%B9/Downloads/609-Article%20Text-753-1-10-20220309.pdf>.
35. Максимов С.Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія і практика перекладацького аналізу тексту : навч. посібник. — [Видання 3-є, виправлене та доповнене] / С. Є. Максимов. — К. : Вид. центр КНЛУ, 2016. — 176 с.
36. Матюша В. Типи асиметрії в перекладі п'єси Торнтон Вайлдера „Шкірою наших зубів” / Вікторія Матюша // Мовні та концептуальні картини світу. – Київ, 2007. – № 22. – Книга 2. – С. 20-24.
37. Мезенин С. М. Образные средства языка (на материале произведений Шекспира) / С. М. Мезенин., 1984. – (ТюмГУ; Издание 2-е).
38. Мороз Т. Ю. Семантико-граматична асиметрія в системі морфологічної категорії числа абстрактних іменників / Т. Ю. Мороз // Одеський лінгвістичний вісник. - 2015. - Вип. 5(1): 99-102. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/olinv_2015_5 %281 %29__24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/olinv_2015_5_%281_%29__24)
39. Ніконова В. Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04 / Ніконова Віра Григорівна. – Дніпропетровськ, 2008. – 558 с.
40. Ніконова В. Г. Поетичне переосмислення базових концептуальних метафор у художньому творі (на матеріалі трагедій Шекспіра) / В. Г. Ніконова

// Сучасні дослідження з іноземної філології: зб. наук. пр. [відп. ред. М. П. Фабіан]. – Ужгородськ. нац. ун-т. – Ужгород : ПП Обручар В. В., 2007. – Вип. 5. – С. 430–437. 197

41. Ніконова В. Г. Художній концепт: поетико-когнітивний підхід / В. Г. Ніконова // Вісник Київського нац. лінгв. ун-ту. Серія Філологія. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2006. – Том 9, №2. – С. 51–57.

42. Ніконова В. Г. Художній концепт : процедури реконструкції та моделювання (на матеріалі трагедій В. Шекспіра) / Віра Григорівна Ніконова // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. – Серія Філологія. – Т. 14, № 2. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – С. 113–123.

43. Потебня О. О. Естетика і поетика слова: збірник/ О. О. Потебня; [пер. з рос., упорядкув., вступ. ст., приміт.: І. В. Іваньо, А. І. Колодної]. – К.: Мистецтво, 1985. – 302 с.

44. Почепцов Г. Г. Семантичні ролі (деякі аспекти контрастивного дослідження) / Г. Г. Почепцов // Нариси з контрастивної лінгвістики. – Київ: Наукова думка, 1979. – С.42 – 53.

45. Редчиць Т. В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕКСТІВ [Електронний ресурс] / Т. В. Редчиць. – 2020. – Режим доступу до ресурсу:
<http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/69/1652/3662-1?inline=1>.

46. Романюк В. Перформанс у просторі культури : архаїчні прототипи та сучасні репрезентації : дис. канд. культурології : 26.00.01 / Романюк Вікторія. – Х., 2008. – 182 с.

47. Свинцова І. О. Словесно-поетична образність художнього тексту: дискурс авторської рефлексії [Електронний ресурс] / І. Свинцова, О. Зимомря // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Літературознавство. - 2015. - № 43. - С. 228-235. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU1_2015_43_22

48. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. М.: Academia, 2000. - 128 с.
49. Хома О. Філософський переклад і мова української філософії / Хома О. // Філософсько-антропологічні студії'2000. Європейський вектор та 253 основні цінності української гуманістики. – Істина. Правда. Життя. (до 70-річчя Мирослава Поповича). – К.: Стилос, 2000. – С. 349-353.
50. Чоговадзе И. Н. Лингвостилистические основания оценки качества поэтического перевода с позиции образной структуры текста: На материале сонетов В. Шекспира и их русских переводов : дис. канд. / Чоговадзе Ирина Николаевна, 2000. – 289 с.
51. Шестак Л.А. Русская языковая личность: коды образной вербализации тезауруса: Монография. - Волгоград: Перемена, 2003. - 312 с.
52. Ярова О. МІЖМОВНА АСИМЕТРІЯ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ [Електронний ресурс] / О. Ярова, О. Вервовцова, О. Куценко. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/%D0%AE%D1%80%D1%96%D0%B9/Downloads/56474724.pdf>.
53. Baker P. Key Terms in Discourse Analysis. New York: Continuum International Publishing Group, 2011. – 242 p.
54. BOUVERET M. Multi-frame Semantics, Metaphoric Extensions and Grammar [Електронний ресурс] / M. BOUVERET, E. SWEETSER // the Berkeley Linguistics Society and the Linguistic Society of America. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://journals.linguisticsociety.org/proceedings/index.php/BLS/article/view/3597/3302>.
55. Cassin B. Dictionary of Untranslatables. A Philosophical Lexicon, Cassin B. Dictionary of Untranslatables / Barbara Cassin., 2014.
56. Croft W. Cognitive linguistics [Електронний ресурс] / W. Croft, D. Cruse // Cambridge University Press. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=awnOe

57. Dijk T. A., van. Some aspects of Text Grammars. A study in Theoretical Linguistics and Poetics. The Hague: Mouton, 1972. 375 p.

58. Dijk T. A., van. Macrostructures // An interdisciplinary study of global structure in discourse, interaction and cognition. N.Y.: Academic Press, 1980. 295 p.

59. Dijk T.A., van. Studies in the pragmatics of discourse. The Hague etc : Mouton, 1981. 331p.

60. Dijk T. A., van. Episodes as units of discourse analysis // Analyzing discourse: text and talk / ed. D. Tannen. Georgetown: Georgetown University Press, 1982. P. 177-195.

61. Dijk T. A., van. Discourse analysis as a new cross-discipline // Handbook of discourse analysis. London: Academic Press, 1985. V.1. P. 41-70.

62. Dijk T. A., van. Introduction: dialogue as discourse and interaction // Handbook of discourse analysis / ed. T. A. van Dijk. London: Academic Press, 1987. Vol. 3. P. 1-11.

63. Dijk T.A., van, Kintsch W. Strategies of discourse comprehension. New York: Academic Press, 1983. 418 p.

64. Emile Benveniste and the status of the subject [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу:
https://books.google.com.ua/books?id=VwGwCwAAQBAJ&pg=PA189&lpg=PA189&dq=Benveniste%27s+use+of+discourse+emphasises+the+lexical+reference+to+the+intersubjective+use+of+language&source=bl&ots=X2o5vhCnQm&sig=ACfU3U0TtChXrCy-03hKudb2z6GjLDEi3A&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKEwia8f_ipZ37AhXM6CoKHTu9AhIQ6AF6BAgVEAM#v=onepage&q=Benveniste's%20use%20of%20discourse%20emphasises%20the%20lexical%20reference%20to%20the%20intersubjective%20use%20of%20language&f=false.

65. Evans V. A Glossary of Cognitive Linguistics [Электронный ресурс] / Vyvyan Evans // Edinburgh University Press Ltd 22 George Square, Edinburgh. –

2007. – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.textosenlinea.com.ar/libros/Evans%20-%20A%20Glossary%20of%20Cognitive%20Linguistics%20-%202007.pdf>.

66. Geeraerts D. THEORIES OF LEXICAL SEMANTICS [Електронний ресурс] / Dirk Geeraerts // Oxford University Press.. – 2009. – Режим доступу до ресурсу:
https://wwwling.arts.kuleuven.be/qlvl/prints/Geeraerts_2009draft_Theories_of_Lexical_Semantics.pdf.

67. Fauconnier G. Mappings in thought and language. Cambridge (Mass.): Cambridge University Press, 1994. – 201 p.

68. Fauconnier G. Mental spaces: Aspects of Meaning Construction in Natural Languages. - Mass.: MIT Press, 1985, - 190 p.

69. Heidegger M. Ontology: The Hermeneutics of Facticity [Електронний ресурс] / Martin Heidegger // Martin Heidegger Indiana University Press. – 1999. – Режим доступу до ресурсу:
https://books.google.com.ua/books/about/Ontology.html?id=bcOjTiSNFZoC&redir_esc=y.

70. Heidegger M. Contributions to Philosophy (Of the Event) Translated by Richard Rojcewicz and Daniela Vallega-Neu / Martin Heidegger., 2012. – 456 с.

71. Jorgensen M., Phillips L. Discourse analysis as theory and method. L.: Sage Publications, 2002. 229 p.

72. Kant Immanuel. Critique of Pure Reason. Translated from the German by J. M. D. Meiklejohn, 1855

73. Karamysheva I. Contrastive Grammar of English and Ukrainian Languages / Iryna Karamysheva. – Lviv: Lviv Polytechnic National University Publishing House, 2008. – 300 p.

74. Korunets' I. V. Contrastive Typology of the English and Ukrainian Languages / Ilko V. Korunets'. – Навчальний посібник. – Вінниця: «Нова книга», 2003. – 464 с.

75. Lakoff G. Don't Think Of An Elephant! Know Your Values and Frame the Debate: The Essential Guide for Progressives. – White River Junction, 2004.
76. Lakoff The Contemporary Theory of Metaphor George In Andrew Ortony (ed.), Metaphor and Thought. Cambridge University Press. pp. 202-251 (1993)
77. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live by. – Chicago, 1980
78. MacCabe The Talking Cure: Essays in Psychoanalysis and Language, 1985, p.82
79. Miller J. Semantics and Syntax: Parallels and Connections / Jim Miller., 1985. – 262 c.
80. Miller, Irving Elgar “The History of the Vernacular in Education. I.” The Elementary School Teacher Vol. 4 No. 6 (Feb., 1904)
81. Miller, Joseph M.; Prosser, Michael, H.; Benson, Thomas, W. Readings in Medieval Rhetoric Bloomington and London: Indiana University Press, 1973
82. Mortensen, Lars Boje "Leonardo Bruni's Dialogus - a Ciceronian Debate on the Literary Culture of Florence." *Classica et Mediaevalia* 37 (1986) 259-302
83. Rée J. The Translation of Philosophy [Электронный ресурс] / Jonathan Rée. – 2001. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.jstor.org/stable/20057657>.
84. Schiffrin D. Discourse markers. Cambridge: CUP, 1987. 364 p.
85. Schiffrin D. Approaches to discourse. Oxford: Blackwell, 1994. 470 p
86. Turner M. The Literary Mind: The Origins of Thought and Language / Mark Turner., 1996.
87. Yakira Liasse (Problèmes de linguistique générale, vol. 1, 1966), translated by Mary Elizabeth Meek. Coral Gables, Florida: University of Miami. ISBN 0-87024-132-X. 1971

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(ВАУС) – Гороть Є.І. Великий англо-український словник / Є.І. Гороть, Л.М. Коцюк, Л.К. Малімон, А.Б. Павлюк. — Вінниця: Нова книга; Х.: Ранок, 2011. — 1700 с .

(НУАС) – Гороть Є.І. Новий українсько-англійський словник / Є.І. Гороть, С.В. Гончарук, Л.К. Малімон, О.О. Рогач. — Луцьк: Вежа-Друк, 2016. — 700 с.

(ССЛ) – Загнітко А. СЛОВНИК СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ [Електронний ресурс] / Анатолій Загнітко // Донецьк ДонНУ. – 2012.

– Режим доступу до ресурсу:

<https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/249/1/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8>

(СУ) – Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006 рік. 716 с.

(СУМ) – Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970—1980) URL: <http://sum.in.ua/>

(ССАМ) – Словник сучасної англійської мови Лонгмана <https://www.ldoceonline.com/>

(CD) – Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/locate>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(СЛ) – Арндт Х. Становище людини (1958) — укр. видання: вид-во ЛІТОПИС, 1999. (пер. Марія Зубрицька). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Arendt_Hanna/Stanovysche_liudyny.pdf?PHPSESSID=j1jrek70f7c7619qjivp8vcgb2

(ПС) – О'Ніл О. Пояснюючи світ, змінюємо світ.. // Сучасні британські філософи. Вибрані статті / – Київ: Юніверс, 2014. – С. 35–79.

(ВСІ) – Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. I. У полоні Платонових чарів / Пер. з англ. Олександр Коваленко. – К.: «Основи», 1994. – 444 с.

(ТНС) – Arendt H. The Human Condition. URL: https://monoskop.org/images/e/e2/Arendt_Hannah_The_Human_Condition_2nd_1998.pdf

(ІТ) – O'Neill O. Interpreting The World, Changing The World. URL: https://philosophynow.org/issues/95/Interpreting_The_World_Changing_The_World

(АQ) – O'Neill O. Reith Lectures 2002: A Question of Trust. Lecture 4: Trust and Transparency. URL: http://downloads.bbc.co.uk/rmhttp/radio4/transcripts/20020427_reith.pdf

(ТS) Popper K. The open society and its enemies Complete: Volume I and II. 1962. URL:

<https://t1.daumcdn.net/cfile/blog/2560B93B54DC265901?download>

ДОДАТКИ

Додаток А. Засоби образності та їх відтворення в україномовному перекладі у текстах Х. Арендт

	Текст оригіналу Х. Арендт	Текст перекладу М. Зубрицька
1	<i>Work provides an "artificial" world of things, distinctly different from all natural surroundings. <u>Within its borders each individual life is housed</u>, while this world itself is meant to outlast and transcend them all. The human condition of work is worldliness. (THC, URL)</i>	<i>Робота забезпечує «штучний» світ речей, виразно відмінний від природного довкілля. <u>У його межах оселяється кожне індивідуальне життя</u>, оскільки цей світ призначений утривалювати (outlast) і переступати межі. Людською умовою роботи є приземленість (worldliness). (СЛ, URL)</i>
2	<i>Labor and work, as well as action, <u>are also rooted in natality</u> in so far as they have the task to provide and preserve the world for, to foresee and reckon with, <u>the constant influx of newcomers who are born into the world as strangers</u>. (THC, URL)</i>	<i>Праця і робота, так само як і дія, <u>закорінюються в народжуваність</u> настільки, наскільки вони повинні забезпечувати світ для постійного напливу новоприбульців, бо вони з'являються в ньому як чужинці, а водночас охороняти його від них, <u>передбачати їхню появу та розраховуватися з ними</u>. (СЛ, URL)</i>

3	<i>Action would be an unnecessary luxury, a capricious interference with general laws of behavior, <u>if men were endlessly reproducible repetitions of the same model</u>, whose nature or essence was the same for all and as predictable as the nature or essence of any other thing. Plurality is the condition of human action because we are all the same, that is, human, in such a way that nobody is ever the same as anyone else who ever lived, lives, or will live. (THC, URL)</i>	<i>Дія не була б необхідним предметом розкоші, примхливим втручанням у загальні закони поведінки, <u>якщо б люди були нескінченим повторюванням, що здатне до відтворення однієї і тієї ж моделі</u>, природа чи сутність якої однакова для всіх і така ж передбачувана, як і природа чи сутність будь-якої іншої речі. Множинність є обставиною людської дії, оскільки ми всі однакові, як люди, і однакові так, як ніхто інший, хто тільки жив, живе і буде жити. (СЛ, URL)</i>

4	<i>The most radical change in the human condition we can imagine would be <u>an emigration of men from the earth to some other planet</u>. Such an event, no longer totally impossible, would imply that man would have to live under man-made conditions, radically different from those the earth offers him. Neither labor nor work nor action nor, indeed, thought as we know it would then make sense any longer. Yet even these hypothetical <u>wanderers from the earth</u> would still be human; but the only statement we could make regarding their "nature" is that they still are conditioned beings, even though their condition is now self-made to a considerable extent. (THC, URL)</i>	<i>Найрадикальніші зміни становища людини, які тільки можна собі уявити, <u>будуть лише еміграцією людини із Землі на інші планети</u>. Така подія, яка більше вже неможлива, призведе до того, що людина змушена буде жити в умовах, які вона сама створила і які радикально відмінні від тих, що їй дарує Земля. Ані праця, ані робота, ані дія, ані, звичайно, мислення, так як ми його розуміємо, не матимуть тоді жодного значення. Якщо навіть ці гіпотетичні <u>мандрівники із Землі</u> надалі будуть людьми, то єдине твердження, яке ми можемо зробити щодо їхньої «природи» — це те, що вони досі зумовлені істоти, попри те, що їхнє становище тепер є значною мірою самотворенням. (СЛ, URL)</i>
5	<i>the problem of human nature, the <u>Augustinian quaestio mihi factus sum</u> ("a question have I become for myself), seems unanswerable in both its individual psychological sense and its general philosophical sense. (THC, URL)</i>	<i><u>Проблема людської природи, це августинівське quaestio mihi factus sum</u> («Я сам став для себе питанням»), здається, залишається без відповіді як в індивідуально психологічному, так і в загальнофілософському сенсі.</i>

		(СЛ, URL)
6	<i>It is highly unlikely that we, who can know, determine, and define the natural essences of all things surrounding us, which we are not, should ever be able to do the same for ourselves—<u>this would be like jumping over our own shadows.</u></i> (THC, URL)	<i>Неймовірно, що ми, як ті, хто може пізнавати, визначати і описувати природну сутність всіх речей, що нас оточують, повинні колись робити те саме зі собою, бо тоді це було б чимось, що <u>нагадує перескакування власної тіні.</u></i> (СЛ, URL)
7	<i>Modern natural science owes its <u>great triumphs to having looked upon and treated earth-bound nature from a truly universal viewpoint, that is, from an Archimedean standpoint taken, wilfully and explicitly, outside the earth.</u></i> (THC, URL)	<i>Сучасні природничі науки досягли свого <u>величезного тріумфу</u> через те, що вони розглядали і трактували <u>природу прив'язаності до Землі зі справді універсального погляду, тобто з Архімедової точки, яку зумисне і явно розмістили поза Землею.</u></i> (СЛ, URL)
8	<i>The term <u>vita activa is loaded and overloaded with tradition.</u></i> (THC, URL)	<i><u>Традиція наповнила і переобтяжила термін vita active.</u></i> (СЛ, URL)

9	<i><u>It is as old as (but not older than) our tradition of political thought.</u></i> (THC, URL)	<i><u>Він старий, як і уся традиція політичної думки (але не старіший за неї).</u></i> (СЛ, URL)
10	<i><u>MAN : A S O C I A L O R A P O L I T I C A L A N I M A L</u></i> (THC, URL)	<i><u>ЛЮДИНА: СУСПІЛЬНА АБО ПОЛІТИЧНА ТВАРИНА</u></i> (СЛ, URL)
11	<i><u>The vita activa, human life in so far as it is actively engaged in doing something, is always rooted in a world of men and of manmade things which it never leaves or altogether transcends.</u></i> (THC, URL)	<i><u>Vita activa та людське життя через те, що воно активно втягується у процес виготовлення чогось, завжди закорінюється у світ людей та речей, які зробила людина, і які воно ніколи не покидає й не переступає.</u></i> (СЛ, URL)
12	<i><u>For us, appearance—something that is being seen and heard by others as well as by ourselves—constitutes reality. Compared with the reality which comes from being seen and heard, even the greatest forces of intimate life—the passions of the heart, the thoughts of the mind, the delights of the senses—lead an uncertain, shadowy kind of existence unless and until they are transformed, deprivatized and deindividualized, as it were, into a shape to fit them for public appearance.</u></i> (THC, URL)	<i><u>Для нас зовнішність, тобто все, що інші, подібно до нас, можуть побачити і почути, є дійсністю. Подібно до дійсності, яка походить від усього, що можна побачити і почути, найвеличніші сили інтимного життя — пристрасти серця, наші думки, насолода значенням, — ведуть непевний, затінений спосіб існування доти, поки їх не видозмінять, деприватизують і деіндивідуалізують, — що й вже відбулося, — у форму, яка</u></i>

		<u>приспосовує їх до публічної появи.</u> (СЛ, URL)
1 3	<u>Not only is it perhaps the only experience which we are unable to transform into a shape fit for public appearance, it actually deprives us of our feeling for reality to such an extent that we can forget it more quickly and easily than anything else.</u> (THC, URL)	<u>Це не лише єдиний досвід, який ми нездатні видозмінити у форму, що пристосована до публічної появи, а те, що насправді позбавило нас відчуття реальності настільки, що ми так швидко і легко можемо забути про нього.</u> (СЛ, URL)
1 4	<u>There seems to be no bridge from the most radical subjectivity, in which I am no longer "recognizable," to the outer world of life.</u> (THC, URL)	<u>Здається, тут немає моста від найрадикальнішої суб'єктивності, в якій «я» вже не є «впізнаване», до зовнішнього світу життя.</u> (СЛ, URL)

1 5	<u>Pain, in other words, truly a borderline experience between life as "being among men" (inter homines esse) and death, is so subjective and removed from the world of things and men that it cannot assume an appearance at all. (THC, URL)</u>	<u>Інакше кажучи, біль, цей справді межовий досвід між життям як «буттям серед людей» (inter homines esse) і смертю, є настільки суб'єктивний і віддалений від світу речей та людей, що він взагалі не може набувати зовнішності. (СЛ, URL)</u>
1 6	<u>Since our feeling for reality depends utterly upon appearance and therefore upon the existence of a public realm into which things can appear out of the darkness of sheltered existence, even the twilight which illuminates our private and intimate lives is ultimately derived from the much harsher light of the public realm. (THC, URL)</u>	<u>Оскільки наше відчуття дійсності повністю залежить від зовнішнього світу, то існування громадської сфери, в якій речі можуть виходити з темряви захищеної екзистенції, і навіть сутінки, які просвітлюють наше особисте та інтимне життя, в підсумку походять від яскравого світла громадської сфери. (СЛ, URL)</u>
1 7	<u>This, to be sure, does not mean that private concerns are generally irrelevant; on the contrary, we shall see that there are very relevant matters which can survive only in the realm of the private. For instance, love, in distinction from friendship, is killed, or rather extinguished, the moment it is displayed in public. (THC, URL)</u>	<u>Це, звичайно, не означає, що особисті переживання взагалі неістотні; навпаки, ми побачимо, що вони досить істотні, однак вони можуть виживати тільки у приватній сфері. Наприклад, любов, на відміну від дружби, руйнується чи, радше, згасає, якщо її перенести в публічну сферу. (СЛ, URL)</u>

1 8	<i>What the public realm considers irrelevant can have such an extraordinary and <u>infectious charm</u> that a whole people may adopt it as their way of life, without for that reason changing its essentially private character. (THC, URL)</i>	<i>Те, що громадська сфера вважає недоречним, може мати таку незвичайну та <u>принадну чарівність</u>, що весь народ може сприйняти це як свій спосіб життя, без будь-якої зміни особистого характеру. (СЛ, URL)</i>
1 9	<i>Modern enchantment with "small things," though preached by early twentieth-century poetry in almost all European tongues, has found its classical presentation in the <u>petit bonheur</u> of the French people. Since the decay of their once great and glorious public realm, <u>the French have become masters in the art of being happy among "small things," within the space of their own four walls, between chest and bed, table and chair, dog and cat and flowerpot, extending to these things a care and tenderness which, in a world where rapid industrialization constantly kills off the things of yesterday to produce today's objects, may even appear to be the world's last, purely humane corner.</u> (THC, URL)</i>	<i>Сучасне захоплення «<u>маленькими речами</u>», які восхваляла вся європейська поезія початку ХХ ст, знайшло своє класичне відображення в <u>petit bonheur</u> французького народу. <u>Французи із занепадом своєї великої і величної громадської сфери стали майстрами художнього мистецтва знаходити щастя у «маленьких речах», у межах власних чотирьох стін, між комодом і ліжком, столом і стільцем, собакою, котом і вазоном, і поширили на ці речі свою опіку і ласку, які в світі, де швидко індустріалізація постійно руйнувала вчорашні речі, щоб продукувати предмети сьогоденного вжитку, ніби залишилися останнім, суто людським, куточком у світі.</u> (СЛ,</i>

		URL)
20	<i>This enlargement of the private, the enchantment, as it were, of a whole people, does not make it public, does not constitute a public realm, but, on the contrary, means only that the public realm has almost completely receded, so that <u>greatness has given way to charm everywhere; for while the public realm may be great, it cannot be charming precisely because it is unable to harbor the irrelevant.</u> (THC, URL)</i>	<i>Таке зростання особистісної сфери, захоплення нею всього народу, не робило її публічною, не конституювало громадської сфери, а навпаки, означало лише, що громадська сфера майже зовсім втратила своє значення, тому ця <u>величність всюди викликала подив; оскільки публічна сфера повинна бути величною, то вона не може бути такою, що захоплює, бо вона не здатна</u></i>

		<u>надавати притулок неістотному.</u> (СЛ, URL)
2 1	<i>To live together in the world means essentially that a world of things is between those who have it in common, <u>as a table is located between those who sit around it</u>; the world, like every in-between, relates and separates men at the same time.</i> (THC, URL)	<i>Жити разом у світі — означає, що світ речей знаходиться між тими, для кого він спільний, <u>так само, як стіл розташований між тими, хто сидить навколо нього</u>; це, ніби, світ «поміж» (in-between), який водночас об'єднує і роз'єднує людей.</i> (СЛ, URL)

2 2	<u>What makes mass society so difficult to bear is not the number of people involved, or at least not primarily, but the fact that the world between them has lost its power to gather them together, to relate and to separate them. The weirdness of this situation resembles a spiritualistic seance where a number of people gathered around a table might suddenly, through some magic trick, see the table vanish from their midst, so that two persons sitting opposite each other were no longer separated but also would be entirely unrelated to each other by anything tangible.</u> (THC, URL)	<u>Рух масового суспільства, ускладнює не кількість людей, які належать до нього, а те, що світ між ними втратив свою силу збирати їх разом, щоб об'єднувати і роз'єднувати. Приреченість цієї ситуації нагадує спіритуалістичний сеанс, в якому група людей, що зібралися навколо столу, раптом повинні через якийсь магічний трюк стати свідками зникнення стола, тобто ті, хто сидів навпроти один одного, вже не є відокремлені, але ніщо матеріальне вже не поєднує їх.</u> (СЛ, URL)
2 3	<u>They are all imprisoned in the subjectivity of their own singular experience, which does not cease to be singular if the same experience is multiplied innumerable times.</u> (THC, URL)	<u>Всі вони стають в'язнями суб'єктивності свого єдиного досвіду, який перестане бути єдиним, якщо його розмножити на велику кількість.</u> (СЛ, URL)

2 4	<i>The reason for this extremity is that mass society not only destroys the public realm but the private as well, deprives men not only of their place in the world but of their private home, where they once <u>felt sheltered against the world</u> and where, at any rate, even those excluded from the world could find a substitute in the warmth of the hearth and the limited reality of family life.</i> (THC, URL)	<i>Причиною цієї екстремності є те, що масове суспільство руйнує не лише громадську сферу, а й приватну, і позбавляє людей не тільки їхнього місця у світі, а й власного дому, в якому вони <u>відчувають захищеність від світу</u>, і в якому навіть ті, що відлучені від світу, <u>можуть знайти заміну цього світу в теплі домашнього вогнища та в обмеженій дійсності сімейного життя.</u></i> (СЛ, URL)
2 5	<i>The nonprivative trait of the household realm originally lay in its being the realm of birth and death which must be hidden from the public realm because it harbors the things hidden from human eyes and impenetrable to human knowledge.</i> (THC, URL)	<i>Неприватативна риса сфери домашнього господарства полягає в їїздатності перебувати в царині народження і смерті, що треба приховувати від громадської сфери, бо тут міститься притулок для речей, які утаюються від людського ока і які недоступні для людського знання.</i> (СЛ, URL)
2 6	<i>It was quite literally a wall, without which there might have been an agglomeration of houses, a town (asty), but not a city, a political community. This wall-like law was sacred, but only the inclosure was political.</i> (THC, URL)	<i>Це буквально була стіна, без якої немислима агломерація будинків, містечко (asty), але не місто, політична спільнота. Цей стіноподібний закон вшановували, хоча саме оточення було політичне.</i> (СЛ, URL)

2 7	<i>Privacy was like the other, <u>the dark and hidden side of the public realm</u>, and while to be political meant to attain the highest possibility of human existence, to have no private place of one's own (like a slave) meant to be no longer human. (THC, URL)</i>	<i>Приватність була ніби інша, <u>темний і прихований бік публічного життя</u>, і якщо політична заангажованість означала осягнення найвищої можливості людської екзистенції, то не мати свого приватного місця (як раб) означало не бути більше людиною. (СЛ, URL)</i>
2 8	<i>Poverty forces the free man to act like <u>a slave</u>. (THC, URL)</i>	<i>Бідність змусила вільну людину <u>діяти, як раб</u>. (СЛ, URL)</i>
2 9	<i>If the property-owner chose to enlarge his property instead of using it up in leading a political life, it was as though <u>he willingly sacrificed his freedom and became voluntarily what the slave was against his own will, a servant of necessity</u>. (THC, URL)</i>	<i>Якщо власник вирішив збільшити свою власність замість того, щоб використовувати її для політичного життя, то це так, ніби <u>він пожертвував своєю свободою і добровільно став би тим, ким був раб супроти своєї волі, тобто слугою потреб</u>. (СЛ, URL)</i>
3 0	<i>Proudhon's dictum <u>that property is theft has a solid basis of truth in the origins of modern capitalism; it is all the more significant that even Proudhon hesitated to accept the <u>doubtful remedy of general expropriation, because he knew quite well that the abolition of private property, while it might cure the evil</u></u></i>	<i>Вислів Прудона, <u>що власність — це злочинство</u>, має міцну основу, якщо говорити про джерела сучасного капіталізму; хоча це більше значення має те, що навіть сам Прудон <u>не наважився сприйняти сумнівний спосіб загальної експропріації</u>, бо він добре усвідомлював, що скасування</i>

	<u>of poverty, was only too likely to invite the greater evil of tyranny.</u> (THC, URL)	<u>приватної власності, яке повинно зцілити власність від зла, було лише підставою для ще більшого зла тиранства.</u> (СЛ, URL)
3 1	<u>Seen from this viewpoint, the modern discovery of intimacy seems a flight from the whole outer world into the inner subjectivity of the individual, which formerly had been sheltered and protected by the private realm.</u> (THC, URL)	Коли саме з такого погляду розглядати новочасну появу інтимності, то здається, <u>що це перехід від усього зовнішнього світу до внутрішньої суб'єктивності індивіда, котрого раніше захищала приватна сфера, надаючи йому притулок.</u> (СЛ, URL)
3 2	<u>The second outstanding non-privative characteristic of privacy is that the four walls of one's private property offer the only reliable hiding place from the common public world, not only from everything that goes on in it but also from its very publicity, from being seen and being heard.</u> (THC, URL)	Друга значуща не-приватативна характеристика приватності полягає у тому, <u>що чотири стіни, які окреслюють чиясь приватну власність, забезпечують лише надійне сховище від громадського світу, тобто не лише від усього, що відбувається в ньому, а й від самої його гласності, від можливості, щоб нас бачили і чули.</u> (СЛ, URL)

3 3	<i>A life spent entirely in public, in the presence of others, becomes, <u>as we would say, shallow. While it retains its visibility, it loses the quality of rising into sight from some darker ground which must remain hidden if it is not to lose its depth in a very real, non-subjective sense.</u> (THC, URL)</i>	<i>Життя, яке повністю проводять в громадській сфері, у присутності інших, стає, так би мовити, <u>поверховим. Поки воно зберігає свою видимість, воно втрачає здатність виходити з децю затемненого місця, що повинно залишатися утаюваним, якщо не хоче втратити свою глибинність у досить реальному, несуб'єктивному розумінні.</u> (СЛ, URL)</i>
3 4	<i>It could acquire a certain importance through the modern division of labor, where <u>tasks</u> formerly assigned to the young and inexperienced <u>were frozen into lifelong occupations.</u> (THC, URL)</i>	<i>Вона могла б набути певного значення завдяки сучасному поділові праці, де <u>завдання, що</u> недавно призначалися для молодих та недосвічених, <u>стали окремими професіями.</u> (СЛ, URL)</i>
3 5	<i>There is still a third category where the toil and effort itself (the <u>operae</u> as distinguished from the <u>opus</u>, the mere activity as distinguished from the work) is paid, and in these cases "<u>the very wage is a pledge of slavery.</u>" (THC, URL)</i>	<i>Це так звана третя категорія, де оплачувалася важка праця і самі зусилля {<u>ореге</u> відрізнялося від <u>орус</u>, простої діяльності, що відмінна від роботи), і в цих випадках «<u>вже сама платня ставала обітницею рабства</u>». (СЛ, URL)</i>
3 6	<i><u>These are strong words.</u> (THC, URL)</i>	<i><u>Це разючі слова.</u> (СЛ, URL)</i>

3 7	<i>These certainly are minor points if compared with the fundamental contradiction <u>which runs like a red thread through the whole of Marx's thought, and is present no less in the third volume of Capital than in the writings of the young Marx.</u> (THC, URL)</i>	<i>Це, звичайно, незначні моменти порівняно з фундаментальним протиріччям, <u>яке червоною ниткою проходить через усю думку Маркса, і що залишаються в третьому томі «Капіталу» не менше, ніж у його ранніх працях.</u> (СЛ, URL)</i>
3 8	<i><u>The force of life is fertility.</u> (THC, URL)</i>	<i><u>Сила життя - це плодючість.</u> (СЛ, URL)</i>
3 9	<i>Marx predicted correctly, though with <u>an unjustified glee</u>, "the withering away" of the public realm under conditions of unhampered development of the "productive forces of society," and he was equally right, that is, consistent with his conception of man as an animal laborans, when he foresaw that "socialized men" would spend their freedom from laboring in those strictly private and essentially worldless activities that we now call "hobbies." (THC, URL)</i>	<i>Маркс правильно, хоч і з <u>невиправданою радістю</u>, передбачив «відмирання» суспільної сфери за умов безперешкодного розвитку «продуктивних сил суспільства», і він був так само правий щодо своєї своїй концепції <u>людини як animal laborans</u>, коли він передбачив, що «соціалізовані люди» витратять свою свободу від праці на суто приватні та по суті безсвітні види діяльності, які ми зараз називаємо «хобі». (СЛ, URL)</i>

4 0	<i><u>The price for the elimination of life's burden from the shoulders of all citizens was enormous and by no means consisted only in the violent injustice of forcing one part of humanity into the darkness of pain and necessity.</u></i> (THC, URL)	<i><u>Ціна усунення життєвого тягаря з плечей усіх громадян була значна, але аж ніяк не складалася лише з несправедливості внаслідок насильницького штовхання певної частини людства у темряву болю та необхідності.</u></i> (СЛ, URL)
4 1	<i><u>The human condition is such that pain and effort are not just symptoms which can be removed without changing life itself; they are rather the modes in which life itself, together with the necessity to which it is bound, makes itself felt.</u></i> (THC, URL)	<i><u>Становище людини таке, що біль та зусилля — це не тільки симптоми, які можна змістити, не змінюючи самого життя; це, радше, способи, у яких саме життя разом із необхідністю, до якої воно прив'язане, стає відчутним.</u></i> (СЛ, URL)

Додаток Б. Засоби образності та їх відтворення в україномовному перекладі у текстах К. Попера

4 2	Текст оригіналу К. Попер	Текст перекладу О. Коваленко
4 3	<u>The first type of virtues, fitness for a specific task, will lead to a differentiation, in accordance with the specific task of the cog.</u> (TS, URL)	<u>Перший тип чеснот - відповідність певній задачі, призведе до диференціації, згідно з особливостями завдання кожного коліщатка. шестерня.</u> (BCI, URL)
4 4	<u>Certain cogs will be virtuous, i.e. fit, only if they are ('by their nature') large; others if they are strong; and others if they are smooth. But the virtue of keeping to one's place will be common to all of them; and it will at the same time be a virtue of the whole: that of being properly fitted together—of being in harmony.</u> (TS, URL)	<u>Певні коліщатка будуть добродічними, тобто придатними, тільки якщо вони ("за своєю природою") великі; інші - якщо вони міцні; ще інші - якщо вони гладесенькі. Але чеснота триматися свого місця буде спільною для них усіх. І це водночас буде й чеснотою цілого: чеснотою добре відлагодженого механізму - чеснотою гармонії.</u> (BCI, URL)

4 5	<u>For the cogs in the great clockwork of the state can show virtue in two ways. First, they must be fit for their task, by being of the right size, shape, strength, etc. ; and secondly, they must be fitted each into its right place and must retain that place. The first type of virtues, fitness for a specific task, will lead to a differentiation, in accordance with the specific task of the cog.</u> (TS, URL)	<u>Бо коліщатка у великому дзигарі держави здатні виявляти “чесноту” двояко. Насамперед, вони повинні відповідати своєму призначенню розміром, формою, міццю тощо; і, по-друге, повинні зчіплятися одне з одним там, де це потрібно, і триматися цього місця. Перший тип чесноти - відповідність певній задачі, призведе до диференціації, згідно з особливостями завдання кожного коліщатка.</u> (BCI, URL)
4 6	<u>This sweep, this radicalism of the Platonic approach (and of the Marxian as well) is, I believe, connected with its aestheticism, i.e. with the desire to build a world which is not only a little better and more rational than ours, but which is free from all its ugliness : not a crazy quilt, an old garment badly patched, but an entirely new coat, a really beautiful new world.</u> (TS, URL)	<u>Цей розмах, цей радикалізм платонівського підходу (так само як і Марксового), на мою думку, пов’язаний з їхнім естетизмом, тобто з прагненням побудувати світ, що не лише трохи кращий і раціональніший за наш, але й позбавлений усієї його потворності: не безглузда спідниця, стара й погана златана одежина, а зовсім нові шати, по-справжньому чудовий світ.</u> (BCI, URL)

4 7	<i><u>These views can be corroborated, I believe, by comparing social and, for instance, mechanical engineering. The Utopian engineer will of course claim that the mechanical engineer plans even very complicated machinery as a whole, and that his blueprints may cover, and plan beforehand, not only a certain kind of machinery, but even the whole factory which produces this machinery. My reply would be that he can do all this because he has sufficient experience, i.e. because he has made all kinds of mistakes already. This experience he has gained by applying a piecemeal method. His new machinery is the result of a great many small improvements. He has had a model first, and only after a great number of piecemeal adjustments to its various parts did he proceed to a stage where he could draw up his final plans for the production. Similarly, his plan for the production of his machine incorporates a great number of experiences, namely, of piecemeal improvements made in older factories. The wholesale or large-scale method works only where the piecemeal method has first furnished us with a great number of detailed experiences, and even then only within the realm of these experiences. No manufacturer will proceed to the production of a new engine on the basis of a blueprint alone, even if it were drawn up by the greatest expert, without first making a model and 'developing' it by little adjustments as far as possible. (TS, URL)</u></i>	<i><u>Ці погляди, на мою думку, можна підтримати, порівнявши суспільну інженерію, скажімо, з технічним конструюванням. Послідовники утопічної інженерії, звісно, твердитимуть, що конструктури часом задумують в цілому дуже складні механізми, креслення яких здатні наперед визначати не лише планування випуску певного механізму, а й будівництво цілого заводу для виготовлення цього механізму. На це я відповів би, що конструктор може все це зробити, бо володіє достатнім досвідом, тобто теоріями, розробленими на основі методу спроб і помилок. Але це означає, що він може планувати, бо вже робив найрізноматнітніші помилки, або, інакше кажучи, оскільки він покладався на досвід, здобутий застосуванням послідовного методу. Його новий механізм є результатом багатьох невеличких вдосконалень. Як правило, конструктор створює певну модель, після чого починає вносити в неї численні уточнення, аж поки, зрештою, зможе зробити креслення для виробництва. Подібно, його план виготовлення механізму складається з багатьох даних досвіду, а саме, окремих удосконалень, зроблених на старих заводах. "Оптовий" чи широкомасштабний метод, спрацьовує лише тоді, коли послідовний, поетапний метод спершу забезпечив нас великою кількістю експериментальних подробиць, та й то лише в межах цього досвіду. Нечисленні</u></i>

	<u>виробники були б готові перейти до виготовлення новго двигуна, маючи лише креслення, хай навіть і накреслені найвидатнішим фахівцем, без того, щоб попередньо створити модель, а потім наскільки можливо “довести” її дрібними удосконаленнями. (BCI, URL)</u>

4 8	<i>Plato, speaking about “the philosopher who has communion with the divine”, mentions first that he will be overwhelmed by the urge . . . to realize his heavenly vision in individuals as well as in the city’, a city which ‘ will never know happiness unless its draughtsmen are artists who have the divine as their model’. Asked about the details of their draughtsmanship, Plato’s ‘ Socrates ‘ gives the following striking reply : c They will take as their canvas a city and the characters of men, and they will, first of all, make their canvas clean by no means an easy matter. But this is just the point, you know, where they will differ from all others. They will not start work on a city nor on an individual (nor will they draw up laws) unless they are given a clean canvas, or have cleaned it themselves.’(TS, URL)</i>	<i>Платон, говорячи про “філософа, який спілкується з божественним”, насамперед зауважує, що той буде “охоплений бажанням... втілити свої небесні видіння в життя окремих людей і цілого міста”, міста, яке “ніколи не знатиме процвітання, якщо тільки його не накреслять митці за божественним зразком”. А коли Платонового “Сократа” питають про подробиці того, яким чином ці митці створюють свої накреслення, він дає таку приголомшливу відповідь: “Узявши, немов полотно, держави та характери людей, вони спершу очистять свої полотна, хоч справа ця нелегка. Але ж тобі відомо, що саме цим вони й різняться від усіх інших. Вони не почнуть працювати ні над державою, ані над окремими особами, і не стануть накреслювати закони, поки не отримають чисте полотно або самі не очистять його”. (BCI, URL)</i>
4 9	<i>The artist-politician has first to make his canvas clean, to destroy existing institutions, to purify, to purge. (TS, URL)</i>	<i>Художник-політик повинен спочатку очистити своє полотно, зруйнувати існуючі інституції, викоринити, звільнити. (BCI, URL)</i>
5 0	<i>The view that society should be beautiful like a work of art leads only too easily to violent measures. (TS, URL)</i>	<i>Точка зору, що суспільство повинно бути прекрасним, як твір мистецтва, дуже просто призводить до насильницьких заходів. (BCI, URL)</i>

5 1	<i>After the economic breakdown to which the <u>canvas cleaning of the so-called 'war communism' had led, Lenin introduced his so-called * New Economic Policy ', in fact a kind of piecemeal engineering, though without the conscious formulation of its principles or of a technology. (TS, URL)</u></i>	<i>Після економічного краху, до якого <u>призвело очищення полотна шляхом так званого «воєнного комунізму»</u>, Ленін запровадив свою так звану «нову економічну політику» - на ділі, різновид <u>поступової суспільної інженерії</u>, хоча й без формулювання його принципів чи технології. (BCI, URL)</i>
5 2	<i>He started by <u>restoring most of the features of the picture which had been eradicated with so much human.</u> (TS, URL)</i>	<i>Він почав з <u>відновлення більшості фрагментів картини, яку знищили ціною величезних людських страждань.</u> (BCI, URL)</i>
5 3	<i>Money, markets, differentiation of income, and private property for a time even private enterprise in production were reintroduced, and <u>only after this basis was re-established began a new period of reform.</u> (TS, URL)</i>	<i>Знову запровадили гроші, ринки, різницю в прибутках і приватну власність, тимчасово дозволили навіть приватні підприємства у промисловості, і лише після <u>відбудови цього фундаменту почався новий період реформ.</u> (BCI, URL)</i>
5 4	<i>A picture painted on a canvas which <u>has to be wiped clean before one can paint a new one this is what people have in mind nowadays when they speak of our social ' system '.</u> (TS, URL)</i>	<i>Говорячи про нашу “соціальну систему” і про необхідність її <u>заміни іншою “системою”</u>, дехто має на увазі щось дуже схоже на <u>картину, намальовану на полотні, яке слід очистити перед тим, як намалювати нову.</u> (BCI, URL)</i>
5 5	<i>One of them is that the painter and those who co-operate with him as well as the institutions which make their life possible, are all part of the social system, i.e. of the <u>picture to be wiped out.</u> (TS, URL)</i>	<i>Одна з них полягає в тому, що <u>маляр і ті, хто співпрацює з ним, а також інститути, які забезпечують їхнє життя, його мрії та плани про кращий світ, його норми пристойності та моралі, - все це складові соціальної системи, тобто картини, яку треба змити.</u> (BCI, URL)</i>

5 6	<u>If they were really to clean the canvas, they would have to destroy themselves, and all their plans for a new world. (And what follows then would probably not be a beautiful copy of a Platonic ideal but chaos.</u> (TS, URL)	<u>Якщо вони справді мають намір очистити полотно, то їм доведеться знищити разом себе і свої утопічні плани. (І наслідком буде не чудова копія Платонового ідеалу, а хаос).</u> (BCI, URL)
5 7	<u>The political artist clamours, like Archimedes, for a place outside the social world on which he can take his stand, in order to lever it off its hinges. But such a place does not exist ; and the social world must continue to function during any reconstruction. This is the simple reason why we must reform its institutions little by little, until we have more experience in social engineering.</u> (TS, URL)	<u>Політичний митець вимагає, подібно до Архімеда, точки за межами соціального світу, ставши на яку він зможе підважити і перевернути цей світ. Але такого місця немає, а соціальний світ неминуче продовжуватиме функціонувати за будь-якої перебудови. Ось та проста причина, чому ми повинні реформувати суспільні інститути поволі, поки не здобудемо достатнього досвіду суспільної інженерії.</u> (BCI, URL)
5 8	<u>This irrational attitude which springs from an intoxication with dreams of a beautiful world is what I call Romanticism.</u> (TS, URL)	<u>Таке ірраціональне ставлення, що виникає внаслідок сп'яніння від мрій про прекрасний світ, я називаю романтизмом.</u> (BCI, URL)
5 9	<u>A new picture was needed which would have to include Plato's sincere belief in his mission as healer of the sick social body, as well as the fact that he had seen more clearly than anybody else before or after him what was happening to Greek.</u> (TS, URL)	<u>Потрібна була нова картина, що охоплювала б Платонову щирю віру в його місію цілителя хворого тіла суспільства, а також той факт, що він краще за будь-кого до чи після нього бачив, що відбувалося з грецьким суспільством.</u> (BCI, URL)

6 0	<i>To put this point more precisely : I believe that Plato, with deep sociological insight, found that his contemporaries were <u>suffering under a severe strain, and that this strain was due to the social revolution which had begun with the rise of democracy and individualism.</u> (TS, URL)</i>	<i>Якщо бути більш точним: я вірю, що Платон, володіючи надзвичайно соціологічною інтуїцією, виявив, що його співвітчизники <u>потерпають від найжорсткішого напруження, яке виникло через соціальну революцію, що розпочалася зі становленням демократії та індивідуалізму.</u> (BCI, URL)</i>
6 1	<i>For reasons discussed later in this chapter, <u>I believe that the medico-political treatment which he recommended, the arrest of change and the return to tribalism, was hopelessly wrong.</u> (TS, URL)</i>	<i>З причин, які обговорюються далі в цій главі, я вважаю, що <u>медико-політичне лікування, яке він рекомендував, зупинення змін і повернення до трайбалізму, було безнадійно неправильним.</u> (BCI, URL)</i>
6 2	<i><u>But the recommendation, though not practicable, shows an amazing power of diagnosis.</u> (TS, URL)</i>	<i><u>Хоча його рекомендації нем можна застосувати для лікування, вони свідчать про силу Платонового діагнозу.</u> (BCI, URL)</i>

6 3	<u>The early Greek tribal society resembles in many respects that of peoples like the Polynesians, the Maoris, for instance. Small bands of warriors, usually living in fortified settlements, were ruled by tribal chiefs or kings, or by aristocratic families, who waged wars against one another on sea as well as on land. There were, of course, many differences between the Greek and the Polynesian ways of life, for there is, admittedly, no uniformity in tribalism. There is no standardized *tribal way of life '. It seems to me, however, that there is one distinguishing feature which is common to most, if not all, of these tribal societies. I mean their magical or irrational attitude towards the customs of social life, and the corresponding rigidity of these customs.</u> (TS, URL)	<u>Раннє грецьке родове суспільство багато в чому нагадує організацію народів Полінезії. Взяти, наприклад, маорі. Невеликі загони воїнів, які, як правило, жили в укріплених поселеннях під контролем вождів племен або царів або аристократичних сімей, вели постійні війни як на морі, так і на суші. Звичайно, побут полінезійців багато в чому відрізняється від звичаїв стародавніх греків, оскільки загальновідомо, що родовий лад характеризується різноманіттям форм. Не існує стандартизованого «племінного способу життя». Однак, на мою думку, у більшості, якщо не в усіх, племінних суспільствах можна визначити певні загальні характеристики. Я маю на увазі їх магічне або ірраціональне ставлення до звичаїв суспільного життя і відповідну жорсткість цих звичаїв.</u> (BCI, URL)
6 4	<u>The closed society at its best can be justly compared to an organism.</u> (TS, URL)	<u>Найвищі форми закритого суспільства з цілковитим правом можна порівняти до організму.</u> (BCI, URL)

6 5	<i>The features I have in mind are those connected with the fact that, in the open society, <u>many members strive to take the place of other members. This may express itself, for instance, in such an important phenomenon as class struggle. We cannot find anything like class struggle in an organism. The cells or tissues of an organism which are sometimes said to correspond to the members of a state, may perhaps compete for food ; but there is no inherent tendency on the part of the legs to become the brain, or of other members of the body to become the belly.</u> (TS, URL)</i>	<i>Аспекти, які я маю на увазі, пов'язані з тим, що у відкритому суспільстві <u>багато його членів прагнуть до соціального піднесення, прагнуть посісти місце інших членів. Це може призвести, приміром, до такого важливого соціального явища, як класової боротьби. В організмі немає нічого подібного до класової боротьби. Клітини чи тканини тіла, про які іноді кажуть, що вони відповідають членам держави, часом здатні боротися за їжу. Але ноги не схильні змінити мозок чи інші частини тіла - стати шлунком.</u> (BCI, URL)</i>
6 6	<i>. But our world has become so small that <u>everybody is now a neighbour</u>, so that, to carry out point (5), everybody must be dominated and enslaved. (TS, URL)</i>	<i>Але наш світ став таким маленьким, <u>що кожен тепер живе у сусідстві</u>, а отже, щоб виконати пункт (5), слід поневолювати і панувати над усіма. (BCI, URL)</i>
6 7	<i>First we are told by Plato that Socrates' attack upon the democratic politicians of his time was carried out partly with the purpose of exposing the selfishness and lust for power of the hypocritical flatterers of the people, more particularly, of the young aristocrats who posed I as democrats, but <u>who looked upon the people as mere instruments of their lust for power.</u> (TS, URL)</i>	<i>Насамперед, від Платона ми дізнаємося, що Сократова критика демократичних політиків його доби почасти мала на меті викрити себелюбство та жадобу влади лицемірних облесників народу, а зокрема молодих аристократів, що видавали себе за деморкатів, але <u>дивилися на народ лише як знаряддя для задоволення своєї жадоби влади.</u> (BCI, URL)</i>

6 8	<i>That Plato, with his longing for unity and harmony, <u>visualized the structure of the human soul as analogous to that of a class-divided society shows how deeply he must have suffered.</u></i> (TS, URL)	<i>Те, що Платон, з його прагненням до єдності та гармонії, <u>уявляв структуру людської душі як аналогічну структурі поділеного на класи суспільства, показує всю глибину його страждання.</u></i> (BCI, URL)
6 9	<i>In spite of his attempt to <u>hide his feelings behind irony and scorn, he cannot but show how deeply he was impressed by Pericles' sentiments.</u></i> (TS, URL)	<i>Попри спроби <u>приховати свої почуття за іронією та глузуваннями, він не зміг не показати, наскільки глибоко його вразили Періклові думки.</u></i> (BCI, URL)
7 0	<i><u>This dream of unity and beauty and perfection, this aestheticism and holism and collectivism, is the product as well as the symptom of the lost group spirit of tribalism.</u></i> (TS, URL)	<i><u>Ця мрія про єдність, красу та досконалість, цей естетизм, холізм і колективізм є як продуктом, так і симптомом втраченого групового духу племінного ладу.</u></i> (BCI, URL)
7 1	<i>It is the expression of, and an ardent appeal to, the sentiments of those who <u>suffer from the strain of civilization.</u></i> (TS, URL)	<i>Це вираження та палкий заклик до почуттів тих, хто <u>страждає від напруги цивілізації.</u></i> (BCI, URL)
7 2	<i>It is part of the strain that we are becoming <u>more and more painfully aware of the gross imperfections in our life, of personal as well as of institutional imperfection ; of waste and unnecessary ugliness ; and at the same time of the fact that it is not impossible for us to do something about all this, but that such improvements would be just as hard to achieve as they are important.</u></i> (TS, URL)	<i><u>Почасті це напруження починаємо дедалі болючіше відчувати й ми в недосконалісті нашого життя, в тому, що страждань можна уникнути, і водночас в усвідомленні тієї обставини, що ми можемо чимось зарадити, але змін, на краще буде тим важче досягти, чим важливішими вони будуть.</u></i> (BCI, URL)
7 3	<i>This awareness increases the strain of personal responsibility, <u>of carrying the cross of being human.</u></i> (TS, URL)	<i>Таке усвідомлення посилює напруження особистої <u>відповідальності, тягар хреста людини.</u></i> (BCI, URL)

7 4	<i><u>He was forced to combat free thought, and the pursuit of truth.</u></i> (TS, URL)	<i><u>Йому доводилося боротися з вільною думкою і переслідувати правду.</u></i> (BCI, URL)
7 5	<i>Locke was concerned with the institution of private property <u>as the root of society</u> and Smith wished to explain and to secure the unhampered progress of a limitless accumulation of wealth.</i> (TS, URL)	<i>Локка цікавив інститут приватної власності <u>як корінь суспільства</u>, а Сміт хотів пояснити та забезпечити безперешкодний прогрес безмежного накопичення багатства.</i> (BCI, URL)

Додаток В. Засоби образності та їх відтворення в україномовному перекладі у текстах О. О'ніл

	Текст оригіналу О. О'ніл	Текст перекладу А. Матвієнко
7 6	<i>How can we tell which claims and counterclaims, reports and supposed facts are trustworthy when <u>so much information swirls around us</u>. (AQ, URL)</i>	<i>Як ми можемо визначити, які заяви та контрзаяви, доповіді та припущені факти заслуговують довіри, коли навколо <u>нас крутиться так багато інформації</u>. (ПС, 35)</i>
7 7	<i>A crisis of trust <u>cannot be overcome by a blind rush to place more trust</u>. (AQ, URL)</i>	<i>Кризу довіри не можна <u>подолати, надаючи сліпим поспіхом, більшої довіри</u>. (ПС, 35)</i>
7 8	<i>Our ambition is not to place trust <u>blindly, as small children do, but with good judgement</u>. (AQ, URL)</i>	<i>Ми прагнемо довіряти не наосліп, <u>як це роблять малі діти, а виважено</u>. (ПС, 35)</i>
7 9	<i>Openness and transparency are now possible on a scale of <u>which past ages could barely dream</u>. (AQ, URL)</i>	<i>Відкритість і прозорість стали можливими в таких масштабах, про які минулі епохи не могли й <u>мріяти</u>. (ПС, 36)</i>
8 0	<i>We are flooded with information about government departments and government policies, about public opinion and public debate, about school, hospital and university league tables. (AQ, URL)</i>	<i>Нас завалюють інформацією про урядові відомства та урядову політику, про громадську думку та публічні дебати, про шкільні, лікарняні та університетські рейтинги. (ПС, 36)</i>
8 1	<i>'Open government' has become a <u>watchword</u>. (AQ, URL)</i>	<i>"Відкритий уряд" став лозунгом. (ПС, 36)</i>
8 2	<i>Yet this high enthusiasm forever more complete openness and transparency has done <u>little to build or restore public trust</u>. (AQ, URL)</i>	<i>Проте цей високий запал вічно ще більш повної відкритості та прозорості <u>мало що зробив для побудови або відновлення довіри з боку громадськості</u>. (ПС, 36)</i>

8 3	<i>By the same token, <u>secrecy and lack of transparency may not be the enemies of trust.</u> (AQ, URL)</i>	<i>До того ж, <u>секретність і відсутність прозорості не можуть бути ворогами довіри.</u> (ПС, 37)</i>
8 4	<i>I think that <u>deception is the real enemy of trust.</u> (AQ, URL)</i>	<i>Я думаю, що <u>справжній ворог довіри - це обман.</u> (ПС, 37)</i>
8 5	<i><u>Deception lies at the heart of many serious crimes, including fraud and embezzlement, impersonation and obtaining goods by false pretences, forgery and counterfeiting, perjury and spying, smuggling and false accounting, slander and libel.</u> (AQ, URL)</i>	<i><u>Обман лежить в основі багатьох серйозних злочинів, включаючи шахрайство і розкрадання, видачу себе за іншу особу і отримання благ під брехливим приводом, підробку і фальсифікацію, лжесвідчення і шпигунство, контрабанду і фальшиву звітність, лихослів'я та наклепництво.</u> (ПС, 37)</i>
8 6	<i><u>Wolves who wear sheep's (or grandmothers') clothing are not just making mistakes.</u> (AQ, URL)</i>	<i><u>Вовки, які одягають овечу (або бабусину) шкуру, не просто помиляються.</u> (ПС, 37)</i>
8 7	<i>Unless there has been prior deception, transparency does nothing to reduce decepyion; and even if there has been deception, <u>openness is not a sure-fire remedy.</u> (AQ, URL)</i>	<i>Якщо не було передуючого обману, прозорість нічого не робить для зменшення обману; і навіть якщо обман був, <u>відкритість не є надійним засобом.</u> (ПС, 37)</i>
8 8	<i>Increasing transparency can produce <u>a flood of unsorted information and misinformation</u> that provides little but confusion unless it can be sorted and assessed. (AQ, URL)</i>	<i>Підвищення прозорості може спричинити <u>потік несортованої інформації та дезінформації</u>, яка не дає нічого, окрім плутанини, якщо її не можна відсортувати та оцінити. (ПС, 37)</i>
8 9	<i>There are deeper and more systematic reasons for thinking that <u>transparency damages trust.</u> (AQ, URL)</i>	<i>Існують більш глибокі та систематичні причини вважати, що <u>прозорість шкодить довірі.</u> (ПС, 37)</i>

90	<i>In a world in which information and misinformation are 'generated', in which good drafting is a vanishing art, in which so-called information 'products' can be transmitted, reformatted and adjusted, embroidered and elaborated, shaped and spun, repeated and respun, it can be quite hard to assess truth or falsehood. (AQ, URL)</i>	<i>У світі, в якому інформація і дезінформація "генеруються", в якому хороша редакція є зникаючим мистецтвом, в якому так звані інформаційні "продукти" можуть передаватися, переформатовуватися і коригуватися, вишиватися і розроблятися, формуватися і розкручуватися, повторюватися і перероблятися, може бути досить складно оцінити правду чи брехню. (ПС, 38)</i>
91	<i>We can place trust beyond face-to-face relationships when we can check the information and undertakings others offer. (AQ, URL)</i>	<i>Ми можемо довіряти за межами особистих стосунків, коли ми можемо перевірити інформацію та зобов'язання, які пропонують інші. (ПС, 38)</i>
92	<i>It is very easy to imagine that in a world in which information travels like quicksilver, trust can do the same. (AQ, URL)</i>	<i>Дуже легко уявити, що у світі, в якому інформація поширюється як ртуть, довіра може робити те ж саме. (ПС, 38)</i>
93	<i>Although it may not be a fair accusation, his acid comment sits in the recesses of memory, and plenty of people still share this view, including a lot of philosophers. (IT, URL)</i>	<i>Хоча це може бути несправедливим звинуваченням, його їдкий коментар сидить в глибинах пам'яті, і багато людей все ще поділяють цю точку зору, в тому числі багато філософів. (ПС, 67)</i>
94	<i>This picture of research with 'impact' is not particularly helpful, even for the natural sciences. (IT, URL)</i>	<i>Така картина досліджень з "впливом" не є особливо корисною навіть для природничих наук. (ПС, 67)</i>

9 5	<i>That is why research councils, foundations or universities typically <u>fund or undertake a portfolio of research projects</u>, and why companies that do research – Big Pharma, for example – fund a lot of projects, and expect a high rate of failure. (IT, URL)</i>	<i>Ось чому дослідницькі ради, фонди або університети, як правило, фінансують або <u>проводять портфель</u> дослідницьких проектів, і чому компанії, які проводять дослідження - наприклад, Big Pharma - фінансують багато проектів, і очікують високого рівня невдач. (ПС, 67)</i>
9 6	<i>Research in the humanities has public value <u>because it forms and transforms individuals and societies: it shapes and reshapes what people believe and do, and what they value.</u> (IT, URL)</i>	<i>Дослідження в гуманітарних науках мають суспільну цінність, тому що вони <u>формують і трансформують людей і суспільства: вони формують і змінюють те, у що люди вірять і що роблять, і що вони цінують.</u> (ПС, 67)</i>
9 7	<i><u>We locate ourselves not by citing spatiotemporal coordinates, but by pointing to human struggles and striving: the fall of the Berlin Wall; Easter 1916; the Arab Spring.</u> (IT, URL)</i>	<i><u>Ми ідентифікуємо себе не за допомогою просторово-часових координат, а вказуючи на людську боротьбу і прагнення: падіння Берлінського муру, Великдень 1916 року, Арабська весна.</u> (ПС, 68)</i>
9 8	<i><u>We are drawn to arguments that offer reasons for taking freedom of speech seriously or challenge claims about miracle cures.</u> (IT, URL)</i>	<i><u>Нас приваблюють аргументи, які дають підстави серйозно ставитися до свободи слова або заперечують твердження про чудодійні ліки.</u> (ПС, 68)</i>
9 9	<i><u>We are riveted by tough empirical investigations into the past, like the one that showed that some recently-discovered bones were those of Richard III.</u> (IT, URL)</i>	<i><u>Ми прикуті до важких емпіричних досліджень минулого, на кшталт того, яке показало, що деякі нещодавно знайдені кістки належать Річарду III.</u> (ПС, 68)</i>

1 0 0	<u>Bad history, ill-considered ideology, and shoddy uses of historical evidence and argument, can damage our understanding of the past and our grasp of present possibilities.</u> (IT, URL)	<u>Погана історія, хибна ідеологія і неякісне використання історичних доказів і аргументів можуть зашкодити нашому розумінню минулого і нашому осягненню перспектив сьогодення.</u> (ПС, 68)

SUMMARY

The field of translation of philosophical discourse texts is currently developing rapidly. There are scientific works devoted to the study and analysis of linguistic and cognitive asymmetry of figurative means in the translation of texts, but as for philosophical texts and the analysis of figurative means, the situation is somewhat different, since this branch of scientific knowledge is not so well developed, which led to our choice of the topic for the qualification work of the master's degree in translation studies.

The object of research is the imagery of English texts of philosophical discourse in Ukrainian translation.

The subject of the qualification work is the linguistic and cognitive asymmetry of imagery in the translation of English texts of philosophical discourse into Ukrainian.

The purpose of the study is to find out the features and ways of reproducing the means of imagery of English texts of philosophical discourse in Ukrainian translation.

Objectives:

- to consider the principles of studying imagery in linguistics and translation studies;
- to determine the means of imagery in the texts of philosophical discourse;
- to investigate, define and analyze translation strategies;
- to analyze the reproduction of figurative means in the translation of texts of philosophical discourse.

Master's thesis in translation studies consists of an introduction, three chapters with conclusions to each of them, conclusions to the whole work, lists of references, appendix and summary.

The INTRODUCTION explains the choice of the topic, its relevance, defines the purpose and objectives of the research, establishes the object, subject, theoretical

and practical value, describes the research methods.

In SECTION I the literature concerning the figurativeness of texts, the definition of this concept, the meaning in linguistic sciences was processed; the phenomenon of linguistic and cognitive asymmetry in translation was considered; the definition and features of philosophical discourse and its translation.

SECTION II is an analytical part, which is divided into two sections and describes the means of imagery in philosophical texts and figurative words formed as a result of the use of images in English philosophical texts.

SECTION II I consists of three subsections. This section is of practical value, because it is here that we have analyzed possible transformations in the translation of imagery of English texts of philosophical discourse into Ukrainian.

The result of our research is a logical CONCLUSION, which consistently presents theoretical, analytical and practical results in accordance with the overall goal and specific objectives and summarizes all of the above, presents the main stages of work and shows prospects for future research.

Having analyzed a sufficient number of sources, we can conclude that the use of means of creating imagery, namely metaphor, simile, and figurative lexical units, is a common phenomenon in philosophical texts, namely the English-language philosophical texts that we have chosen for analysis.

The first section deals with the imagery of the text as an object of scientific research in modern linguistics and translation studies, especially the linguistic and cognitive aspect of imagery, the peculiarities of the philosophical text as such, as well as the peculiarities of philosophical discourse and the specifics of its translation.

Image and imagery are interpreted differently in literary studies and linguistics. An image is a property of language that is able to evoke various kinds of ideas in speakers, as well as to cause certain associations and ideas about the denoted subject. Imagery, as a property of the word, is characterized by the duality of its meaning and the metaphorical nature of its internal form. It actualizes the idea with the word, as well as with the object that this word denotes. Imagery is inherent in linguistic

metaphors and figurative words themselves. The word is endowed with imagery through various tropes, realized in the context of the work. However, it should be noted that the image and imagery are complex and ambiguous phenomena, and depend entirely on the person, more precisely, on his associations and perceptions during the perception of the text. Each person's image of a particular object or phenomenon will be purely individual, often based on individual experience.

A philosophical text is a special type of text understood as a functional and communicative phenomenon. Discourse is a multidimensional complex element of communicative and cultural reality, which contains textual and extralinguistic factors that determine the specifics of the existence of the text in communication.

Philosophical discourse is a part of discourse in general, philosophical text is a part of philosophical discourse. Philosophical discourse and philosophical text are characterized by the relationship of interdependence.

In the second section, we analyzed figurative means and figurative words in philosophical discourse as an element of imagery creation.

Means of figurative expression, including similes and metaphors, are often used by authors of philosophical discourse texts to achieve the goals of the text.

One of the most common stylistic techniques of creating imagery is tropes - lexical figurative and expressive means in which a word or phrase is used in a changed meaning. Authors of philosophical texts use detailed comparisons, diachronic analogies, metaphors.

Metaphor, as a lexical and semantic stylistic means, is the use of a word or a turn of phrase in a figurative sense to define an object or phenomenon on the basis of any analogy, or similarity. The main role of metaphor is to create an image that is not typical for a philosophical text.

One of the means of creating imagery is comparison. Comparison acts as a means of creating imagery based on the comparison of different elements of the text in order to create a certain stylistic effect.

The third section was devoted to the study of translation transformations,

namely: lexical, grammatical and lexical-grammatical, which can be used in the translation of philosophical texts.

The translation is such an interpretation of the original text that allows recreating the situation of reading the original in the target culture. On the other hand, text translation is a structural element of intercultural communication. The role of a translator of a philosophical text is quite large due to the peculiarities of philosophical communication, which requires special training and mastery of philosophical methodology to understand highly codified texts of philosophy.

Thus, adequate reproduction of the author's ideas, which can be found in the original English text, is the main task of the translator, as well as to reflect the figurative expression of these ideas, to convey the imagery of the original text as well as it is done in the original text.

Further linguistic study of possible translation options, as well as the peculiarities of translating imagery in philosophical texts, can be considered promising, as it is one of the most difficult to translate and necessary for the development of discourses. We believe that our chosen topic deserves further research.